

ŽIVA ZAJEDNICA

lebendige gemeinde

Pola stoljeća HKZ Stuttgart (1958.—2008.)

Naslovnica:

Detalj s proslave 50. obljetnice
HKZ Stuttgart;
snimio: A. Polegubić

ŽIVA ZAJEDNICA lebendige gemeinde

List hrvatskih katoličkih
zajednica u Njemačkoj
Zeitschrift der kroatischen
katholischen Gemeinden
in Deutschland
www.zivazajednica.de

60435 Frankfurt am Main
An den Drei Steinen 42 d
Tel.: (069) 9540480
Fax: (069) 95404824
E-Mail:

zivazajednica@kroatenseelsorge.de
delegatur@kroatenseelsorge.de

Izdavač/Herausgeber:
Hrvatski dušobrižnički ured
Kroatenseelsorge in Deutschland

Odgovara/Verantwortlich:
P. Josip Bebić

Glavni urednik/Chefredakteur:
Dr. Adolf Polegubić

Uredništvo/Redaktion:
P. Josip Bebić, Željka Čolić,
Stjepan Herceg,
Marija Lovrić-Holenda,
dr. Adolf Polegubić,
Antonia Tomljanović-Brkić,
P. Jozo Župić

Grafička priprema/Layout:
Ljubica Markovica-Baban

Tisak/Druck:
Spengler's Druckwerkstatt GmbH
64572 Büttelborn

Godišnja pretplata s poštarinom/
Jahresbezugspreis incl. Porto: e 16,-
za ostale europske zemlje: e 22,-
za prekomorske zemlje: e 35,-
Bankverbindung:
Konto Nr. 129072 (BLZ 500 502 01),
bei der Frankfurter Sparkasse

Zadnja stranica:

Kip Krista Kralja
u Lisabonu;
snimio: A. Polegubić;

KARDINAL VINKO PULJIĆ U NJEMAČKOJ

Ne zaboravite svoje korijene

Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić boravio je u Njemačkoj od srijede 14. do nedjelje 18. siječnja na poziv župnika njemačke župe sv. Konrada u Offenbachu na Majni dr. Petra Čalića. Svečano dvojezično misno slavlje za njemačke i hrvatske vjernike predvodio je kardinal Puljić u nedjelju 18. siječnja u punoj crkvi sv. Konrada u koncelebraciji s vlč. Čalićem i voditeljem Hrvatske katoličke misije (HKM) Offenbach fra Mladenom Marićem.

Kardinala Puljića i sve okupljene na početku je pozdravo vlč. Čalić koji je istaknuo kako se kardinal Puljić tijekom tih dana sastao s članovima Lions klubova u Offenbachu koji su mu predali ček od 5000 eura za projekt „Škole za Europu“, s članovima pastoralnih vijeća župe sv. Konrada i HKM Offenbach te biskupom Mainzom kardinalom Karlom

Milodare kardinalu Puljiću u ime hrvatskih i njemačkih vjernika predale su Annegret Förtsch i Anka Svetić

Lehmannom i biskupom Limburga Franzom-Peterom Tebartz-van Elst.

Kardinal Puljić se u uvodnoj riječi dvojezično obratio njemačkim i hrvatskim vjernicima. Pritom je hrvatskim vjernicima poručio kako im nosi srdačne pozdrave i zagrljaje njihova rodnog kraja i zavičaja. „U Crkvi smo svi kod kuće bez obzira kojim jezikom govorimo. Svi smo od istog Boga Oca, od istog Brata Isusa Krista.“

U propovijedi je obraćajući se hrvatskim vjernicima između ostalog kazao: „Svi vi doživljavate hod traženja, to vas je i dovelo u ovu zemlju. Tražimo sigurnost. Najčešće mislimo da je to u materijalnom stjecanju ili u nekom prestižu. Vidimo da je taj materijalni prestiž koji je svijet vodio u zaradu, potrošnju, doveo u krizu. Nakon toga ljudi se nalaze u strahu što će biti sutra. Životna sigurnost nije u imati, potrošnji, već dublje. Životna sigurnost je doživjeti Isusa u svome životu i to kao Učitelja, Janje Božje, kao Mesiju. To je naša sigurnost. Ako čovjek nađe Isusa i smogne snage s njim boraviti, sve će se drugo dati. Mi smo pošli drukčije. Mi se više oslanjamo na materijalno, a onda smo strašno žalosni što nam je duša prazna. Ni jedna materijalna stvar ne može ispuniti dušu, ne može donijeti u srcu zadovoljstvo. Bogatstvo je znati biti zadovoljan s malim i doživjeti u tome malenome Božju veličinu. Tada čovjek doživljava i svoju veličinu. Zato moj boravak među vama neka bude hrabrenje vjere u kojoj ste nikli i koju ste ponijeli u ovaj svijet. Živite je, svjedočite je! Još nešto: ne zaboravite svoje korijene odakle ste nikli. Učite svoju djecu da vaši korijeni nisu repa bez korijena. Pričajte im gdje ste nikli, gdje ste rasli, ali ne nametljivo već s ljubavlju. Ne zaboravite i one stare i bolesne koji čeznu vidjeti svoju unučad i djecu. Pitam se zašto smo zaboravili četvrtu zapovijed. Ne smijemo zaboraviti ni grobove svojih svoga naroda i vjere otaca živeći s drugima u ovoj zemlji. „Budite na ponos, a ne na sramotu!“ Također je sve potaknuo na molitvu i rad oko duhovnih zvanja.

Milodari su bili namijenjeni Vrhbosanskoj nadbiskupiji, a predale su ih kardinalu Puljiću u ime župe sv. Konrada Annegret Förtsch i HKM Offenbach Anka Svetić. Misno slavlje na orguljama pratili su dr. Josip Lucić i Christoph Maier. Nakon misnog slavlja svi su pozvani na susret i druženje u obližnju Gradsku dvoranu.

Tekst i snimka: Adolf Polegubić

● INTERVJU: Mr. Z. Lučić-Vrhovac

Kontakti
s drugim
ljudima
obogaćuju

str.

6

● KARDINAL PULJIĆ U NJEMAČKOJ

Ne zaboravite
svoje korijene

str.

2

● PAVAO I NJEGOVA PORUKA:

Pavlova
inicijacija

str.

12

IZ CRKVE U SVIJETU:

Globalizirani svijet treba zajednički etički kodeks

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mira – 1. siječnja 2009.

4

SVIJET MLADIH – JUGENDWELT:

Kršćanske vrednote za mlade

23

FENOMENI RELIGIOZNOSTI:

Psihički fenomeni religioznosti

Istinska molitva uključuje tri bitna dijela: traženje i pronalaženje sebe, svijest o Božjoj blizini i prisutnosti, te time izazvani molitveni osjećaji, misli i riječi.

10–11

DÜSSELDORF:

Svečano zaključen niz „Biblia Slavica“

25

DJEČJI KUTAK

22

BEITRÄGE IN DEUTSCHER SPRACHE:

P. Josip Bebić: Alles in Gottes Hand

A. Tomljanović-Brkić: Ein neues Jahr hat begonnen

13–15

„U sadašnjem globalnom svijetu sve je očiglednije da se mir gradi samo ako se svima zajamči mogućnost razboritog rasta“, kazao je Papa.

Globalna solidarnost

Da bi se upravljalo globalizacijom, potrebna je snažna globalna solidarnost između bogatih zemalja i siromašnih zemalja, kao i unutar pojedinih zemalja premda su bogate. Potreban je „zajednički etički kodeks“, čije norme neće imati samo konvencionalno obilježje, već će biti ukorijenjene u naravni zakon što ga je Stvoritelj upisao u savjest svakoga ljudskog bića, kazao je papa Benedikt XVI. u svojoj poruci za Svjetski dan mira koji se slavio 1. siječnja.

Bez toga „zajedničkog etičkog kodeksa“, o kojem govori Papa, neće biti moguće upravljati globalizmom. Bez solidarnosti neće biti moguće uspostaviti socijalnu ravnotežu. Bez svega toga neće biti moguće uspostaviti tako željeni mir. Stoga Papa dodaje kako nedavna kriza pokazuje da je novčano djelovanje ponekad vođeno logikama koje su potpuno okrenute sebi samima i lišene dugoročnoga razmišljanja o općem dobru. Solidarnost, upuće-

nost jednih na druge nije samo kršćanska vrijednost, već bi to trebalo biti opće pravilo kojeg bi se svi trebali pridržavati. Od kršćana se u tom smislu ljubavi prema Bogu i bližnjemu, dakako, jako puno očekuje.

A što svijet očekuje od novoga američkog predsjednika Baraka Obame? Belgijski primas kardinal Godfried Danneels upozorio je da svijet ima od njega prevelika očekivanja. „Još nisam vidio da se u nekog čovjeka ulaže toliko nade i očekivanja“, kazao je kardinal istaknuvši kako Obama nije Mesija dodajući da će teško ostvariti očekivanja u tako složenoj situaciji. No, ipak je nešto važno pokrenuto. Od vjerovanja snazi oružja prilazi se snazi uvjerenja, a to je već dobar korak u traženju mirnog rješenja. Početak nove godine posebna je prigoda za mirovna nastojanja kako je to Papa istaknuo: „U sadašnjem globalnom svijetu sve je očiglednije da se mir gradi samo ako se svima zajamči mogućnost razboritog rasta.“

Urednik

Iz delegatovog Duhovnog poticaja

Sve je u Božjoj ruci

Cijenjene čitateljice i čitatelji! Nalazimo se na početku još jedne godine Gospodnje. Vjerujem da su mnogi ušli u novu godinu pod znakom križa i u ime Gospodnje i tako je prihvatili kao godinu Gospodnju. Tko u ime Božje prihvaća budućnost, može biti siguran da će mu dani i sva događanja u njima biti na spasenje i posvećenje.

Nadam se da smo poslali svoje lijepe želje prijateljima, rodbini i radnim kolegama. Tko prima blagoslov, treba ga dalje davati, jer tko blagoslova druge i upućuje Bogu za njih molitve, postaje Božja „duhovna središnjica“ na zemlji. Isus krist želi svoju Božansku puninu izljevati na nas, posebno u Duhu Svetome, u blagoslovu koji nam je On darovao zajedno sa svojim Ocem. Mi ne znamo i dobro je da ne znamo, što nas sve u ovoj godini čeka, kakva će nam ona biti, ali ako bi se u njoj ispunile novogodišnje želje koje smo mi jedni drugima izrekli usmeno ili zaželjeli pis-

meno, bila bi ona u pravom smislu Gospodnja godina; puna mira, ljubavi, topline, dobrote, radosti, zdravlja, uspjeha na poslu. Dakle, bila bi ova godina zacijelo sretna i blagoslovljena. Svaka osoba koja želi služiti Bogu i koja vjeruje da svi blagoslovi dolaze od Boga, svjesna je da je ovisna o Bogu i njegovoj volji. Usprkos raznim financijskim, ekonomskim i moralnim krizama, usprkos crnim i negativnim prognozama što nam se nude, ipak vjerujemo, da su vrijeme, naš život i rad u Božjoj ruci i da Bog piše po krivim crtama pravo. I ne samo to. Bog pravedne blagoslovljiva i dobrotom ih svojom kao štitom zaklanja. Neka Bog nosi sve nas kroz 2009. godinu. I u tom smislu želim, dragi čitatelji i čitateljice, da svi i sve vaše bude u ovoj godini sretno i blagoslovljeno i da vam Bog dade u svakom trenutku onoliko snage i milosti koliko vam je potrebno za izvršavanje Božjega plana u svijetu.

Vaš fra Josip Bebić, delegat

Globalizirani svijet treba zajednički etički kodeks

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mira – 1. siječnja 2009.

Kao i na početku svake godine, papa Benedikt XVI. svima je uputio svoju poruku za Svjetski dan mira što se slavi 1. siječnja 2009. Blagopokojni papa Ivan Pavao II., navodi riječi svoga prethodnika Benedikta XVI., u svojoj je poruci u istoj prigodi 1993. godine istaknuo negativne posljedice što ih za mir ima siromaštvo među onim čimbenicima koji potiču ili otežavaju i oružane sukobe. A oni, pak, pojačavaju tragična stanja siromaštva. Danas u uvjetima krajnjega siromaštva žive cijeli narodi u mnogim državama. Sve je očitiija nejednakost između bogatih i siromašnih, pa i u ekonomski razvijenim državama.

Globalizacija i „moralna nerazvijenost“

Prema riječima Svetoga Oca, suzbijati siromaštvo znači pozorno promatrati složene pojave globalizacije. U tom promatranju važno je voditi računa o rezultatima istraživanja o siromaštvu brojnih ekonomista i sociologa. „Podsjećanje na globalizaciju ipak bi moralo poprimiti i duhovno i moralno značenje“, ističe Benedikt XVI. „Kada bi siromaštvo bilo samo materijalno, društvene znanosti – koje nam pomažu u mjerenju pojava na temelju podataka koji su danas kvantitativne vrste – bile bi dovoljne za tumačenje njegovih glavnih značajki. No, znamo da postoje nematerijalna siromaštva koja nisu izravna i automatska posljedica materijalnih oskudica. Na primjer, u bogatim i naprednim društvima postoje pojave marginalizacije, siromaštva u odnosima, moralnoga i duhovnoga siromaštva: riječ je o osobama koje su dezorijentirane u nutрини, koje proživljavaju neki oblik nelagodice unatoč ekonomskom blagostanju. S jedne strane mislim na ono što se naziva 'moralna nerazvijenost', a s druge na negativne posljedice 'pretjeranog razvoja', za pisao je Sveti Otac.

Siromaštvo i moralne implikacije

„Siromaštvo se često povezuje - kao da mu je on uzrok – s demograf-

skim razvojem. Zbog toga su na djelu kampanje za smanjenje broja rođenja, koje se vode na međunarodnoj razini pa i s metodama koje ne poštuju niti dostojanstvo žene niti pravo pružnika da odgovorno odluče o broju djece a često, što je još teža stvar, ne poštuju niti pravo na život. Uništene milijuna nerođene djece, u ime borbe protiv siromaštva, zapravo predstavlja uklanjanje najsiromašnijih među ljudskim bićima. Nasuprot tome ostaje činjenica da je 1981. godine oko 40% svjetskoga pučanstva bilo ispod praga apsolutnoga siromaštva, dok je danas taj postotak znatno smanjen, a iz siromaštva su se izvukli oni narodi koje, među ostalim, obilježava osjetan demografski prirast. Upravo naveden podatak pokazuje da bi bilo dovoljno privrednih sredstava za rješavanje problema siromaštva, pa i uz rast broja stanovnika.“ „Drugim riječima – poručuje Papa – stanovništvo se sve više potvrđuje kao bogatstvo a ne kao čimbenik siromaštva.“

Posebnu zabrinutost kod Benedikta XVI. osim siromaštva pobuđuju pandemijske bolesti: malarija, tuberkuloza i sida. Te bolesti teško pogađaju pojedine države i negativno utječu na njihovo stanje. I dok postoje i poštenu načini liječenja tih teških bolesti, mnoge su države izložene utjecajima onih koji im pomažu, te se od njih traži provođenje politika protivnih životu. Osobito je „teško suzbijati sidu, dramatičan uzrok siromaštva, ako se ne suoči s moralnim problemima s kojima je povezano širenje virusa.“

Manje oružja – manje siromaštva

„Treće područje koje je predmet pozornosti u programima borbe protiv siromaštva, a koje pokazuje njezinu unutarnju moralnu dimenziju, siromaštvo je djece, a četvrto područje „koje s moralnoga stajališta zavređuje posebnu pozornost“ odnos je između razoružanja i razvoja. Sadašnja razina globalnoga vojnog troška pobuđuje zabrinutost, napisao je Papa i podsjetio države da se moraju držati Povelje Ujedinjenih naroda i promicati mir u svijetu. Peto područje koje se odnosi na borbu protiv materijalnoga siromaštva tiče se sadašnje

prehrambene krize koja u opasnost dovodi zadovoljavanje osnovnih potreba. Sama pak „neishranjenost može prouzrokovati i teške psihofizičke štete stanovništvima, lišavajući mnoge osobe potrebnih snaga da se bez posebnih pomoći izvuku iz svoga stanja siromaštva.“

Svijet treba globalnu solidarnost

U drugome dijelu svoje poruke – od brojeva 8 do 14 – Sveti Otac nudi konkretna rješenja za nagomilane probleme na područjima koja je nabrojio. „Jedan od najboljih putova za izgradnju mira globalizacija je namijenjena interesima velike ljudske obitelji. No, da bi se upravljalo globalizacijom potrebna je snažna globalna solidarnost između bogatih zemalja i siromašnih zemalja, kao i unutar pojedinih zemalja premda su bogate. Potreban je 'zajednički etički kodeks', čije norme neće imati samo konvencionalno obilježje, već će biti ukorijenjene u naravni zakon što ga je Stvoritelj upisao u savjest svakoga ljudskog bića (usp. Rim 2, 14-15).“

Među rješenjima je i pozitivno integriranje gospodarstava, poštenu odnosu u međunarodnoj trgovini i financijskim transakcijama, piše Papa i osvrće se na sadašnju krizu: „I nedavna kriza pokazuje da je novčano djelovanje ponekad vođeno logikama koje su potpuno okrenute sebi samima i lišene dugoročnoga razmišljanja o općem dobru.“

Iz svega toga proistječe da borba protiv siromaštva zahtijeva suradnju kako na gospodarskom tako i na pravnome planu cijele međunarodne zajednice. Povijest ekonomskog razvoja XX. stoljeća uči da su dobre razvojne politike povjerene odgovornosti ljudi i stvaranju pozitivnih sinergija između tržišta, civilnoga društva i država. Civilno društvo na poseban način zadržava ključnu ulogu u svakome razvojnom procesu, jer je razvoj u biti kulturna pojava a kultura nastaje i razvija se na mjestima civilnoga prostora, napisao je Benedikt XVI. i u zaključku poruke pojasnio: „U sadašnjem globalnom svijetu sve je očiglednije da se mir gradi samo ako se svima zajamči mogućnost razboritog rasta.“ **M. K.**

Usavršavanje i molitva

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu od 27. do 29. siječnja organizirao je 49. teološko-pastoralni tjedan o temi „Kršćanska inicijacija – Nova značenja i pastoralne perspektive“.

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu od 27. do 29. siječnja organizirao je 49. teološko-pastoralni tjedan o temi „Kršćanska inicijacija – Nova značenja i pastoralne perspektive“. Na dobro posjećenim predavanjima u sjemenišnoj dvorani na Šalati o kršćanskoj inicijaciji govorilo se s različitih stajališta. Tako je bilo riječi o temi „Genealogija vjerničkog subjekta. Kršćanska inicijacija u svjetlu antropologije“, zatim „Inicijacija i dimenzija pripadnosti“. U duhu Pavlove teologije govorilo se o temi „Uronjenost u Krista“ te „Sequentia sacramentorum – Problematika redosljeda sakramenta inicijacije“. Drugog dana predavanja su bila o temama: „Inicijacijska dinamika u liturgiji krštenja“, „Euharistija – vrhunac u pristupu, trajnost u življenju inicijacije“, „Sakramenti nadgradnje u svjetlu inicijacije“, te „Katehetskom inicijacijskom itinerariju“. Posljednjeg dana održana su predavanja o temi „Inicijacija odraslih – model pastoralna u župnoj zajednici“ i „Trinitarno-teološko promišljanje kršćanske inicijacije. Inicijacija između teologije i pastoralna“.

O Temeljnog ugovoru između BiH i Svete Stolice

Apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Alessandro D'Errico i zamjenica ministra odbrane Bosne i Hercegovine Marina Pendeš susreli su se 19. siječnja u prostorijama Ministarstva odbrane BiH. Na susretu su sudjelovali i tajnik Apostolske nunciature mons. Waldemar Stanislaw Sommertag i dr. don Tomo Vukšić, profesor na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji. Tijekom sastanka razmatrana su pitanja provedbe Temeljnog ugovora između Bosne i Hercegovine i Svete Stolice koji je ratificiran prošle godine.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana održana je diljem Hrvatske i

Bosne i Hercegovine od 18. do 25. siječnja.

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić primio je u utorak 13. siječnja u Nadbiskupskome dvoru u Zagrebu poljskog veleposlanika u Republici Hrvatskoj Wiesława Tarku. Bio je to nastupni posjet veleposlanika Tarka. Istoga dana kardinal Bozanić primio je Sergeja Morsana, predsjednika Hrvatskoga diplomatskog kluba. Sergej Morsan je i član

U kontekstu odgovornosti za počinjene zločine spomenuta je Titova naredba od 13. svibnja 1945. da se spriječi ubijanje zarobljenika. Ona je pisana ručno i nema vlastoručnoga Titova potpisa, pa se čini da je napisana u cilju opravdanja zločina za koje je on sigurno znao zbog stroge piramide vlasti i svakodnevne komunikacije s vojnim zapovjednicima.

Foruma hrvatske sloge te utemeljitelj Hrvatsko-hispanskog društva.

Četiri desetljeća misije u Ljubljani

Na blagdan Krštenja Gospodinova u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Ljubljani bila je završna svečanost božićnih dana hrvatskih katolika u Ljubljani i Sloveniji. Istodobno proslavljena je 40. obljetnica redovitoga nedjeljnog i blagdanskog slavljenja mise u Ljubljani na hrvatskom jeziku. Svečano misno slavlje predvodio je mons. dr. Marin Srakić, đakovačko-osječki nadbiskup metropolit i predsjednik HBK-a, a tom je prigodom bila predstavljena knjiga fra Marka Prpe, utemeljitelja i voditelja ljubljanske misije, pod naslovom „Hrvatske katoličke misije u Sloveniji“.

Biskupi Splitske metropolije održali su svoju sjednicu u petak 16. siječnja na kojoj su razgovarali o svojim pastoralnim programima za 2009. godinu unutar pojedinih biskupija i cijele metropolije.

Đakovačko-osječkom nadbiskupu, metropolitu i predsjedniku Hrvatske bi-

skupske konferencije mons. Marinu Srakiću uručen je „Veliki pečat Osječko-baranjske županije“ zbog zapaženog doprinosa razvitku i općem napretku te promicanju položaja i ugleda Osječko-baranjske županije.

Tito je odgovoran za Bleiburg

O temi „Bleiburg i križni put“ u Zagrebu 14. siječnja govorila je riječka znanstvenica Martina Grahek-Ravančić s Hrvatskog instituta za povijest. U kontekstu odgovornosti za počinjene zločine spomenuta je poznata Titova naredba od 13. svibnja 1945. da se spriječi ubijanje zarobljenika. No, ona je pisana ručno i nema vlastoručnoga Titova potpisa, pa se čini da je napisana u cilju opravdanja zločina za koje je on sigurno znao zbog stroge piramide vlasti i svakodnevne komunikacije s vojnim zapovjednicima. Znanstvenica Grahek-Ravančić obranila je magistarski rad na Filozofskom fakultetu u Zagrebu pod naslovom „Bleiburg i 'križni put' u historiografiji, publicistici i memoarskoj literaturi“, a kao znanstveni novak radi na projektu Hrvatskog instituta za povijest „Žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća“.

Na katehetskoj zimskoj školi koja je završena u subotu 10. siječnja sudjelovalo je oko 650 vjeroučitelja. S temom „Procesi učenja i vrednovanja u vjeronaučnoj nastavi“ vjeroučitelji su dali više korisnih prijedloga za poboljšanje organiziranja i rada katehetske zimske škole.

Urednikom programa Religijske kulture na Hrvatskoj televiziji od 1. ožujka bit će Mario Raguž umjesto dr. o. Tončija Trstenjaka koji odlazi u mirovinu. Mario Raguž je novinar, pisac i urednik. Rođen je 1969. godine u Stocu. Magistar je ekonomskih znanosti. Dragovoljac je Domovinskog rata i otac troje djece.

U Franjevačkom samostanu na Bistrici u Sarajevu u 72. godini života u srijedu 14. siječnja preminuo je ugledni franjevac, dugogodišnji provincijal Franjevačke provincije Bosna Srebrena fra Petar Anđelović. **A.O.**

RAZGOVOR S PSIHOLOGINJOM MR. ZRINKOM LUČIĆ-VRHOVAC IZ BISKUPIJSKOG PSIHOLOŠKOG SAVJETOVALIŠTA ZA BRAČNA, OBITELJSKA I ŽIVOTNA PITANJA U REUTLINGENU

Kontakti s drugim ljudima obogaćuju

Mr. Zrinka Lučić-Vrhovac rođena je u Brčkom, Bosna i Hercegovina, 1963. godine. U Njemačku je došla 1991. Psihologiju je završila na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Udana je i majka je dvoje djece. Radi u Biskupijskom savjetovalištu za bračna, obiteljska i životna pitanja u Reutlingenu od 1994. Prethodno je radila na Sveučilištu u Zagrebu. Magistrirala je s temom „Osobnost nadarenih srednjoškolaca“. Također je radila kao edukator za savjetodavce pri crkvenim savjetovalištimu u Hrvatskoj. Trenutno djeluje i kao docent na Akademiji za bihavioralnu terapiju u Njemačkoj.

Bračne i životne krize

Žz: Koji su najčešći problemi zbog kojih se ljudi javljaju u Vaše savjetovalište?

Mr. Lučić-Vrhovac: Najčešće su to bračne krize i životne krize srednje dobi praćene s depresijom, strahovima, agresijom ili psihosomatskim simptomima. Bračni parovi koji se javljaju uglavnom su u srednjoj dobi, često s djecom predškolske ili osnovnoškolske dobi, nakon izgradnje kuće ili kupovine stana. Kad je vanjski pritisak puno veći, kad ljudi grade kuće i sl., moraju se puno angažirati, a tada posebno trpi partnerska veza. Također se krize javljaju i zbog gubitka radnog mjesta ili zbog bolesti jednog od partnera. U savjetovalište nam dolaze sve češće stariji bračni parovi kad je obiteljska faza završena, nakon što su djeca otišla. Prelazak u mirovinu također je kritično razdoblje. Dolaze i pojedinci sa svojim osobnim krizama koje se pokazuju u braku. Radi se o krizi srednje dobi ili prelaska u mirovinu, koja podjednako zahvaća i žene i muškarce. U zadnje vrijeme je sve veći broj muškaraca koji doživljavaju veliki pritisak na poslu. Kod mene je jedna dosta velika skupina specifično traumatiziranih iz Domovinskog rata. Generalno, u savjetovalište dolazi i veliki broj migranata jer se nudi savjetovalište na više stranih jezika, između ostalih i na hrvatskom. Migranti nose sa sobom specifičnu skupinu problema povezanih uz migraciju. To su problemi vezani uz gu-

bitak domovine, prilagodbe u novu sredinu, jezični problemi, problemi reguliranja statusa: dozvole boravka, dozvole rada i kulturalnog šoka. Dakle razlike u načinu onoga života odakle su došli i ovoga kojega tu nađu. Tu su još i dvojezični bračni parovi i problemi koji iz toga proizlaze.

Žz: Na koje načine savjetovalište pokušava utjecati da bi se ti problemi riješili?

Mr. Lučić-Vrhovac: Savjetovalište je zapravo mjesto u koje dolaze ljudi koji nisu psihijatrijski bolesni već traže psihološku pomoć. Važno je istaknuti koja je razlika između savjetovnja i psihoterapije s obzirom na gledanje na tu problematiku. Terapija polazi od bolesti. Dakle, definira klijenta ili pacijenta kao bolesnog. Savjetovalište polazi od normalne životne krize, nečega što spada u normalne životne situacije. Mi pokušavamo sa svakim klijentom koji dođe zajedno s njim tražiti rješenje za njegov problem. To znači da se traži od onoga koji dolazi aktivnost sudjelovanja u procesu. Već na početku se pritom javlja problem jer su ljudi naučili da dođu liječniku, predaju papire i dobiju rješenje. Na taj način se ne pokušava riješiti problem onih koji dođu u savjetovalište, već se, dakle, traži individualno rješenja uz njihovo sudjelovanje. Ono što još pokušavam je prevencija. To je ovo što između ostalog radim u Hrvatskoj katoličkoj zajednici u Sindelfingenu. Dakle, naše se djelovanje generalno gledano može definirati kao djelovanje u

pravcu prevencije i redovnog rada u savjetovalištu.

Važnost dobre komunikacije

Žz: Već sedam godina radite s mladim parovima u Hrvatskoj katoličkoj zajednici u Sindelfingenu. Veliku važnost posvećujete komunikaciji u partnerstvu?

Mr. Lučić-Vrhovac: Iskustvo i istraživanje pokazuju da su sretniji, dugovječniji i zadovoljniji parovi koji imaju dobru komunikaciju. Tome se polaže velika važnost i na našim seminarima i u našem savjetovalištu. Pritom se manje treniraju različite tehnike, a više se ističe da partneri jedni s drugima razgovaraju. To znači da je važno da partneri otvoreno govore o svom unutarnjem svijetu i da aktivno slušaju jedni druge. Važno je čuti što je drugi rekao. Istovremeno je vrlo važno znati na koji način određene stvari formulirati. Dok postoje razgovori, postoji i partnerstvo. Svi moraju naći svoj model, a za to je potrebno pogodno vrijeme. Za dobru komunikaciju je vrlo važno imati osjećaj za drugoga.

Žz: Postoje li mogućnosti da slične susrete održavate i u drugim hrvatskim misijama i zajednicama u Njemačkoj?

Mr. Lučić-Vrhovac: Slični susreti se povremeno održavaju i u drugim zajednicama. Ja osobno ne mogu ponuditi redovno njihovo održavanje jer sam vezana uz posao i osobne obveze. Povremeno se održavaju seminari, vikend seminari ili seminari pripreme za brak na koje sam pozvana.

Žz: Koliko su problemi hrvatskih bračnih parova slični s problemima drugih parova u biskupiji Rottenburg-Stuttgart?

Mr. Lučić-Vrhovac: Postoje problemi koji su općeniti bez obzira odakle osobe dolaze, a mi im pristupamo individualno. Ipak postoje i problemi koji su za hrvatske parove migrante specifični, za razliku od njemačkih parova. Tu se opet mogu razlikovati problemi parova prve, druge, a sada već i treće generacije migranata. Parovi iz prve generacije su u principu najčešće zaočignjeni pitanjima što sada na kraju radnog vijeka. Zapravo su čitav radni vijek očekivali da će se prije ili kasnije vratiti kući, u svoju domovinu. Čekanje na taj trenutak se obično protegnulo na dvadeset-trideset godina i sad su suočeni s činjenicom da sad kad bi se i mogli vratiti, jednostavno više ne žele jer su im djeca ovdje, jer su kod kuće postali veći stranci nego ovdje; jer se boje starosti i bolesti u zdravstvenom sustavu koji ne poznaju. Uz te probleme radi se istovremeno i bilanca je li se ta migracija isplatila ili nije. Najčešće se vrednuje kroz uspješnost djece. Ako su ona uspjela, i migracija se isplatila. Kod druge generacije su drugi problemi, u prvom redu prilagodbe na život između dvije kulture. Oni se osjećaju u Njemačkoj kod kuće jer ih je većina tu odrasla. Problem je ipak što ih ova sredina izvorno ne prihvaća. I tu je njihov problem. Oni to osjećaju. Oni su i jezično daleko više u njemačkom jeziku nego u materinskom hrvatskom. Unatoč tome postoji određena prilično jaka emocionalna veza s domovinom svojih roditelja. Kod druge generacije je zamjetna prilično velika skupina dvokulturalnih hrvatskih parova. Jedan od partnera je odrastao ovdje, a drugi u domovini. Oni nemaju istu socijalizaciju niti imaju iste poglede na život. Nemaju iste vrijednosti i sustav koji su izgradili, a sve to često uzrokuje nesuglasice i nesporazume u partnerstvu. To se vidi često i kod parova koji dolaze na seminare u hrvatskoj zajednici u Sindelfingenu. Među njima je u startu bračnog života velika neravnoteža u pitanju podjele moći, što nije dobro za brak. Naime, jedan je ovdje kod kuće, poznaje jezik, sustav, najčešće ima ovdje obitelj i prijatelje i drugi koji sve to nema. Ako je onaj koji sve to ima još istovremeno i žena, onda je to osobito otežavajuće za brak. Ako je ta osoba muškarac, onda on ima daleko veću poziciju u

braku. To stvara neravnotežu. Premotivo je ako se to registrira. Ako se ignorira, onda može biti pogubno. U trećoj generaciji ima malo parova, jer su još mladi. Najčešće se može očekivati da ulaze u mješovite brakove. Kod njih je značajniji pad potrebe za kontaktom zemlje iz koje dolaze njihovi djedovi i bake. Da bi se jezik njegovao, potrebno je puno truda. Druga generacija i sama već ima problema s jezikom, pa je manja vjerojatnost da ga prenose svojoj djeci jer se puno bolje izražavaju na njemačkom nego na hrvatskom jeziku. Osim toga, ako djedovi i bake ostaju ovdje, a njihovi roditelji su ovdje odrasli, onda je kontakt s domovinom reduciran. Poznato je da se emocionalne veze ostvaruju kroz kontakte s drugim ljudima. Prema tome, djeca koja nemaju ili imaju jako malo kontakta s rodbinom negdje drugdje, s njima imaju jako slabu emocionalnu vezu.

Sklapanjem braka tek započinje partnerstvo

Žz: Često ističete kako je brak dugi odnos udvoje i da ga treba održavati?

Mr. Lučić-Vrhovac: Često ističem u seminarima pripreme za brak da sklapanjem braka tek započinje partnerstvo i to nije nešto što je statično. To treba svakodnevno njegovati, osobito danas kada bračna zajednica puno duže traje nego što je nekad trajala, s obzirom na produženi životni vijek. Osobito i s toga jer su danas spolne uloge pomiješane. Nekada su spolne uloge bile jasno definirane te se znalo koja je uloga muškaraca, a koja žena. Danas to više nije tako jasno, odnosno, i od jednoga i od drugoga se očekuje obadvoje. Suvremeni bračni parovi ulaze u brak s idejom kako će ravnopravno sve dijeliti. Praksa pokazuje, da svi parovi dolaskom prvog djeteta bez obzira koliko su bili suvremeni, skliznu u tradiciionalni oblik življenja što izaziva velika razočaranja.

Pozitivno usmjeravanje emocija

Žz: Česta tema bračnih susreta je podržanje emocija. Kako emocije ispravno usmjeriti?

Mr. Lučić-Vrhovac: O području emocija se i u tradicionalnim i u suvremenim brakovima rijetko govori, a pogotovo se rijetko pokazuje na pozitivan način. Najčešće se pokazuje u obliku

agresije, ljubomore, u obliku patološkog doživljavanja panike ili kroz razne psihosomatske simptome. Čovjek nema dovoljno spremnosti da se vlastita nesigurnost, briga i strah izraze kao takvi. Istovremeno se pozitivne emocije preskaču kao nešto normalno o čemu se ne mora govoriti. Ako o osjećajima ne govorimo, onda ih moramo izraziti na neki drugi način jer one jednostavno postoje u nama, a to onda može biti, kao što je već rečeno, kroz agresiju ili bolest. Dakle, cilj je imenovati emocije i na taj ih način pozitivno usmjeriti, osobito kad se radi o slabostima, a to nije nešto što je u suvremenom svijetu poželjno imati. U bračnim zajednicama veliki problem predstavlja i agresija. Ona može biti verbalna ili fizička, najčešće je praćena alkoholom i jedna je od najvećih tabu-tema, a javlja se u svim slojevima i kod svih parova. Ono što mislim da nije dobro u našoj hrvatskoj kulturi jest da postoji velika tolerancija agresije prema djeci. Udaranje djece, tvrdi se, da je normalna odgojna metoda. Mislim da veliku ulogu mogu imati hrvatske katoličke misije i zajednice u Njemačkoj, koje još uvijek imaju veliki ugled među našim ljudima, kako bi se pritom djelovalo u pravcu popravljanja djelovanja i razmišljanja. Agresija nikada nije rješenje.

Žz: Zamjetno je da na susrete bračnih parova dolaze i njihova djeca?

Mr. Lučić-Vrhovac: Vrlo je važno da dolaze sa svojim roditeljima na susrete. Ona na taj način ostvaruju kontakt s hrvatskom zajednicom, a osim kroz gledanje uče da njihovi roditelji također idu u „školu“ u kojoj uče kako u braku živjeti. Tako se navikavaju da je to pozitivno učenje i da nije sramota učiti. Razmjena iskustava s drugim parovima i stručnom osobom najbolji je način prevencije i rada na partnerskim odnosima. Osobe, koje su to spremne, imaju mogućnost poboljšati svoj odnos, a pritom uče i načine na koje to mogu ostvariti.

Žz: Za kraj jedno osobno pitanje: što za vas znači ovakav oblik rada?

Mr. Lučić-Vrhovac: U prvom redu čini mi zadovoljstvo voditi seminare u misiji, jer se i sama na taj način povezujem s hrvatskom zajednicom i dajem svoj doprinos koliko je u mojoj mogućnosti. Kontakti s drugim ljudima sve nas obogaćuju.

Razgovarao: Adolf Polegubić

STUTTGART

Pola stoljeća Hrvatske katoličke zajednice

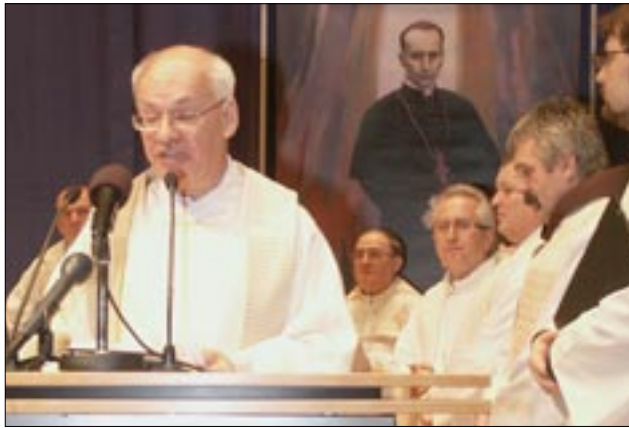
Pedeseta obljetnica Hrvatske katoličke zajednice (HKZ) Stuttgart svečano je proslavljena u subotu 22. studenoga svečanim koncertom te u nedjelju 23. studenoga euharistijskim slavljem na svetkovinu Krista Kralja pod geslom „Vjerni Bogu, Crkvi i domovini 1958. – 2008.“, koje je predvodio zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić u punoj dvorani „Liederhalle“ u Stuttgartu.

Uz kardinala Bozanića u koncelebraciji su bili u ime biskupa biskupije Rottenburg-Stuttgart dr. Gebharda Fürsta mons. Rudolf Hagmann, ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu vlč. Ante Kutleša, provincijal Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita dr. fra Željko Tolić, voditelj HKZ Stuttgart-Centar fra Nediljko Brečić, voditelj HKZ Stuttgart-Bad Cannstatt fra Jure Zebić te još 11 redovničkih i biskupijskih svećenika.

Misno slavlje započelo je ophodom kroz dvoranu tijekom koje je nošen lik Gospe Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta.

Čuvarica pralika Gospe Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta

Pozdravnu riječ u ime hrvatskih katoličkih zajednica u Stuttgartu: bl. Aloj-

Sve je pozdravio voditelj HKZ Stuttgart-Centar fra Nediljko Brečić

zija Stepinca, sv. Martina, sv. Nikole Tavelića i sv. Ivana Krstitelja uputio je o. Brečić. „Danas slavimo 50. obljetnicu organiziranog dušobrižništva za Hrvate katolike ne samo u Stuttgartu nego u cijeloj biskupiji Rottenburg-Stuttgart. Naša zajednica čuva i štuje pralik Gospe Velikoga hrvatskog krsnog zavjeta. Vjera u Boga i odanost Majci Božjoj sačuvala je naš narod tijekom duge i teške povijesti. I danas u vremenu globalizacije Bog i Gospa čuvaju nas iseljene Hrvate, naše obitelji i naš narodni i katolički identitet.“

Prigodnu riječ uputio je mons. Hagmann koji je istaknuo kako hrvatske katoličke zajednice u Njemačkoj posebno označava vjerska životnost.

Siromašni – posebni sakrament susreta čovjeka s Isusom

Kardinal Josip Bozanić tijekom propovijedi prenio je čestitku biskupa Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine na čelu s kardinalom Vinkom Puljićem, i u svoje osobno ime. „Često puta nismo u stanju prepoznati dobro oko sebe, čak ponekad i u nama samima. Ovaj svijet je više usmjeren prema crnim stvarima. Mediji donose crne vijesti, a evanđelje nas poziva da prepoznamo dobro, da dobro slijedimo i tako dobro umnažamo. Ja ovdje na dan kada slavimo veliki jubilej 50. godina Hrvatske katoličke zajednice u Stuttgartu i u ovoj biskupiji, u ime Crkve u hrvatskom narodu zahvalju-

Za vrijeme prinošenja darova

Vjernici za vrijeme misnog slavlja

jem, vama draga braćo i sestre, za sve ono dobro što ste činili međusobno, osobito za dobro koje ste učinili prema svojoj domovini Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini u teškim vremenima i godinama rata. Iako smo bili pritisnuti mnogim nevoljama, iako se oko nas očitavalo zlo na razne načine, upravo u tom vremenu mnogi su bili motivirani činiti dobro. Velika se solidarnost očitovala u hrvatskom narodu. To ne smijemo zaboraviti. Željeli bismo da ta solidarnost koja se tada očitovala bude i danas nadahnuće mnogima u hrvatskom narodu da svi mi: Crkva, vlast i svaki pojedinac ima vi-

Misno slavlje predvodio je i propovijedao kardinal Josip Bozanić

še osjećaja prema potrebnima jer je to jedini kriterij kršćanstva.”

Priznanje pastoralnim djelatnicima

„Danas odajem priznanje i zahvaljujem svim dušobrižnicima, svim svećenicima koji su ovdje djelovali od početka misije do danas. Na pose-

nal Bozanić dodavši kako se toga dana zapravo slavi pedeset godina svetih misa na hrvatskom jeziku, što je snaga i prepoznatljivost Hrvata katolika, a to je i dio našeg identiteta.

U prikaznim darovima HKZ Stuttgart-Centar prikazala je križ, HKZ Esslingen Bibliju, HKZ Waiblingen svijeću, HKZ Sindelfingen kruh, HKZ Ludwigsburg vino, HKZ Stuttgart Bad

no slavlje uveličao je Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivan Ivančan pod ravnanjem Marijana Makara, zborovi HKZ Stuttgart-Centar i Stuttgart-Bad Cannstatt pod vodstvom s. Nevenke Tadić, sinjski alkari, a nastupili su i Evelin Novak i Đani Stipaničev.

Dan ranije, u subotu 22. studenoga u punoj dvorani „Liederhalle“ održan je svečani koncert. Tijekom koncerta sve su pozdravili o. Brečić, u ime Generalnog konzulata Republike Hrvatske iz Stuttgarta konzulica savjetnica mr. Mijana Božić, u ime predsjednika Vlade RH dr. Ive Sanadera ministar regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva Petar Čobanković, predsjednica Hrvatske matice iseljenika Danira Bilić te provincijal Željko Tolić. U bogatom programu nastupili Zagrebački folklorni ansambl dr. Ivan Ivančan, zborovi hrvatskih katoličkih zajednica Stuttgart-Centar i Stuttgart-Bad Cannstatt, klapa „Stella Maris“ iz Stuttgarta, folklorne skupine katoličkih zajednica Stuttgart-Centar „Tomislav“ pod

Detalj sa svečanog koncerta

ban način zahvaljujem mnogopoštovanom ocu Željku Toliću, provincijalu Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja iz Splita, jer njegovi fratri godinama vode ovu misiju, ali ne samo ovu nego i tolike misije u ovoj zemlji Njemačkoj. Zahvaljujem za službu koju vrše njegova braća među Hrvatima ovdje u ovoj zemlji kao i u drugim zemljama svijeta. Zahvaljujem i odajem priznanje časnim sestrama redovnicama i pastoralnim djelatnicima. Neka ovaj dan bude dan zahvale, ali i dan molitve za one koji su vodili, koji vode i koji će voditi naše hrvatske katoličke zajednice”, kazao je kardi-

Cannstatt cvijeće i kip bl. Alojzija Stepinca.

Na dar medalje bl. Alojzija Stepinca i bl. Augustina Kažotića

Na kraju je nekoliko riječi kazao provincijal o. Tolić koji je posebno zahvalio kardinalu Bozaniću na predvođenju misnog slavlja te je svima uputio čestitku za jubilej. Kardinal je predao o. Brečiću medalje bl. Alojzija Stepinca i bl. Augustina Kažotića te je na kraju potaknuo posebno mlade neka uvijek čuvaju svoju savjest. Mis-

vodstvom Marijane Grgić i Bad Cannstatt „Krešimir“ pod vodstvom Ivanke Kamenšek, Musikverein Trompetle Weilimdorf iz Stuttgarta, Goran Škerlep, Kora Pavelić, Đani Stipaničev, Double „M“ te glumac Tomislav Martić. Izveden je i dio povijesnog recitala fra Josipa Grbavca i Vijenca od plača i smijeha Malkice Dugeč. Kroz program je vodila Lejdi Oreb. U zabavnom programu nastupio je Miroslav Škoro. Za jubilejsku prigodu tiskana je knjižica „Hrvatska katolička zajednica u Stuttgartu 1958.–2008.“ s CD-om.

Tekst i snimke: Adolf Polegubić

Psihički fenomeni religioznosti

Istinska molitva uključuje tri bitna dijela: traženje i pronalaženje sebe, svijest o Božjoj blizini i prisutnosti, te time izazvani molitveni osjećaji, misli i riječi.

Kod nekih pojedinih fenomena u religioznih osoba ne mogu se zaobići promatranja i zaključci s točke motrišta psihologije ličnosti. Tu se najprije misli na pojedine, uobičajene fenomene kao što je molitva, te na moguće fenomene promijenjenih stanja svijesti s mogućim neobičnim vjerskim ponašanjem i doživljavanjem, kao što su „automatska“ djelovanja (pisanje, plesanje, dozivanje, trčanje i sl.), ali i padanje u nesvijest, hodanje po vatri, ukazanja, opsjednutost, obraćenje i sl., koje redovito susrećemo u psihološkoj i psihijatrijskoj praksi. U svezi s nabrojenim stoje također i različite pojavne forme mistike, koje posebice izazivaju veliki interes među stručnjacima.

Molitva

Molitva je, bilo osobna ili zajednička, općenito najkarakterističnija i najrasprostranjenija religiozno motivirana aktivnost. Već je James napisao da je molitva „sama duša i bit religije“, da je ona, zapravo svijest koju pojedinci imaju u odnosu između njih i Boga, s kojim osjećaju povezanost. Ovdje, dakle, govorimo o uobičajenom iskustvu komuniciranja s Bogom, koje se obavlja u jednostavnoj vjeri i s prosječnim stupnjem emocija. Čovjek jednostavno vjeruje da postoji osobni Bog kojemu se može govoriti. I upravo je to redovito iskustvo molitve većine monoteista i hindusa, kao i brojnih budista. Takva se molitva može jasno opisati, u njoj ljudi točno znaju što govore i čine; ona potječe od same ljudske inicijative.

Nadalje, uočeno je da istinska molitva dodiruje najintimnije slojeve duše i da se sastoji od tri bitna dijela: traženja i pronalaženja sebe kao početne faze molitve, svijesti o Božjoj blizini i prisutnosti, te time izazvanih molitvenih osjećaja, misli i riječi. U takvu ozračju i svaka dobra želja ili pomisao autentična je molitva.

Razlikuje se više vrsta molitve, najprije s obzirom na intenciju, kao što su prošnje, hvalospjevi, kajanja, tužbalice, blagoslovi, posvećenja, molitve za ozdravljenje i sl. S obzirom na primijenjene tehnike moljenja, govorimo tako o usmenoj molitvi, razmatranju (meditacija), promatranju (molitva smirenja) i mističkoj molitvi.

Za molitvu se u svim religijama najčešće predviđa, posebice za onu zajedničku, i određeno vrijeme i mjesto. Za ilustraciju navedimo da u židovstvu i na njegovim temeljima izraslom kršćanstvu jednom tjedno jedan cijeli dan je „dan Gospodnji“, dan kada se ne mora raditi, dan obveznoga odmora. Božansko je iskustvo ne morati raditi. To je dan kada u miru sabiremo prošlost i planiramo budućnost, te zahavaljujemo Bogu za ono što smo stekli. To je i dan kad vjernik u svojoj religioznosti diše „u Božjem ozračju“ mnogo više nego obično, kada bez žurbe dublje zalazi u značenje života i njegovih radosti i tako se puni novom životnom snagom.

Njegovo značenje i važnost za čovjeka i njegovu okolinu, jednako za poslodavce, najamne radnike kao i za „radne“ životinje, koliko god ima izvorno religijsku podlogu, tisućljećima je nadilazilo i strogo religiozne potrebe i bio pravi blagoslov i osvježenje za umorna i mira potrebna čovjeka. Obveza njegova održavanja uređivala je pravilniji ritam čovjekova života koji je uvijek bio na neki način sklon izazovima žurbe, materijalna osiguravanja i stjecanja imanja, a najmanje ostavljao slobodnoga vremena za sebe samoga, za smireno druženje u dokolici s najbližima. Kad god se iskrivljeno shvaćala i nije poštivala ova religiozna i društvena potreba ljudskoga života, uvijek je čovjek bio oštećen. Jednako kada se „dan Gospodnji“ shvaćao izvornuto i prestog (primjerice, službeni prigovori Isusu što je na taj dan ozdravio slijepca, tj.

što je „radio“) ili danas kada ga se češće ne shvaća ozbiljno, kada sve više u samoubilačkoj trci suvremenoga čovjeka za „businessom“ sve manje vidimo razlike između radnih dana i nedjelje.

Učinci molitve

O učincima molitve i molitvenih obreda zabilježeno je mnogo, ali većinom s teološke strane i iz iskustva samih molitelja. Većina takvih iskustava samih molitelja temeljito govori o nedvojbenim plodovima i pozitivnim učincima molitve. Psihologija se dosad premalo aktivirala u valoriziranju i znanstvenom potvrđivanju takvih iskustava. O uslišenjima u molitvi psiholozi su nakon empirijskih istraživanja dolazili do različitih rezultata. Za ilustraciju navest ćemo neke poglede psihologa.

Szentmártoni (1990.), primjerice, tvrdi da molitva za druge pomaže da bolje prihvatimo sebe, oplemenjuje nas i čisti od negativnih osjećaja, čuva molitelja od neperspektivnosti, fatalizma i fanatizma, odnosno od svih tih tvorevina suvremene neuroze, te ga liječi od depresije. Isti autor govori o blagotvornom utjecaju razmatranja (meditacije) na duhovno i duševno zdravlje: meditacija odmara (pa tako čini tjelesne i psihičke funkcije uspješnijima), oslobađa čovjekovu psihu i „čisti“ je, pokreće kreativne snage u osobi i pojačava senzibilnost.

Brown (1966.) je analizirao rezultate upitnika o učincima molitve, i to u različitim zemljama zapadnoga svijeta i u različitim situacijama. Dobiveni postoci u njegovim rezultatima nisu dovoljni za sigurne zaključke.

Engleski psihijatar Morris je ispitao utjecaj hodočašća na prisutnost trajne tjeskobe (napetost, strah od budućnosti i nesanica) i depresije (negativno vrednovanje o sebi, osjećaj krivnje i bezizglednosti situacije, trajno neraspoloženje, suženje interesa, izbjegavanje ljudi) mjereći njihovu jačinu prije, odmah nakon hodočašća i nakon deset mjeseci (1982.).

Rezultati su, opisuje detaljno Morris, jednoznačno pokazali da su kod

Molitva je, bilo osobna ili zajednička, općenito najkarakterističnija i najrasprostranjenija religiozno motivirana aktivnost.

tih ljudi hodočašćem u Lourdes (glasovito francusko svetište Isusove majke Marije, koja se 1858. ukazivala mladod djevojci Bernardici Soubirous, po njezinu vlastitom svjedočenju) nastale značajne promjene (smanjenje i tjeskobe i depresije).

Danas se često psiholozi, psihijatri i općenito medicinski stručnjaci susreću s fenomenom molitava i religioznih obreda za ozdravljenje. Kako se to vidi iz medijski dokumentirane prakse, ali i iz stručnih psiholoških studija, oni znaju donijeti nerazjašnjive i nedvojbene rezultate, makar i povremene. U interpretacijama tih katkada vrlo dojmljivih učinaka stručnjaci unutar psihologije, kao što i priliči, najčešće tragaju za znanstveno pristupačnim objašnjenjima, iako ih je teško uvijek naći.

Učinci neuslišane molitve

Davno su u literaturi ispitivana ponašanja molitelja nakon neuslišane žarke molitve. Kod nekih se bilježe jasne posljedice što je razočarenje, frustracije, pa i otpadništvo od vjere, kao što je Allport zabilježio kod vojnika na bojištu. Kod većine drugih molitelja nisu katkad isključena razočaranja, ali ostaje povjerenje u smisao patnje i prihvaćanje zahtjeva „Božje volje“. Ima slučajeva da upravo neuslišana molitva otvori u čovjeku neke druge dodatne pozitivne dimenzije. Sam autor je svjedok slučaja s roditeljima koji su išli „Gospi u Međugorje“ s namjerom da pošto-poto izmole pravo čudo: naime, liječnici su davno digli ruke od njihova maloljetnoga sina koji je rođen s neizlječivom srčanom manom. Nakon drugoga povratka iz Međugorja otac zbunjeno izjavljuje kako se s njim i sa suprugom ovaj put nešto posebno dogodilo; uopće nemaju više te impulzivne potrebe izmoliti čudo za svoje dijete, već se u njih uvukao neki mir, kojim sada njih dvoje, bez traga dotadašnjoj velikoj tjeskobi, naprosto prihvaćaju stanje svoga sina i predaju sve „u ruke Božje“. Takvo je unutarnje raspoloženje u njima ostalo još destak godina, sve do sinove blage smrti. Usput neka bude rečeno da je on živio gotovo dvostruko duže nego što su najoptimističniji medicinski stručnjaci nagovještavali.

Napomena o molitvama iskrivljenih i patoloških crta

Treba također upozoriti da postoje i iskrivljeni, pa i patološki oblici molitve, kojih kao ni istinskih molitava ne manjka ni u jednoj većoj religiji.

Primjerice, takva je mehanička molitva, kad samo usta izgovaraju molitvene formule, a misli se o posve drugim stvarima.

Tu se mogu ubrojiti i molitve iz nereligioznih motiva (recimo, da se bude viđen kako se moli), te one koje ne pokazuju nikakvu vezu s moralnom kvalitetom čovjekova ponašanja i življenja. Nije Isus bez razloga govorio: „Neće svaki koji mi govori: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj koji vrši volju moga nebeskoga Oca“ (Mt 7, 21).

Ovdje spada i tzv. molitva prisiljanja, kada se nešto hoće silom izmoliti, pa se u tome procesu zna pojaviti, uglavnom kolektivno, pravo vjersko ludilo, kao nekada u vjerskim procesijama ili danas u nekim karizmatičkim skupinama, kada se, u oba slučaja, ne želi praktički prestati moliti „dok se čudo ne dogodi“.

Od autentična i zdrava religioznoga duha zastranjuju i govore o očitim znakovima krive i/ili patološke religioznosti, molitve za tuđu nesreću, raznorazna vraćanja pomoću molitava, proklinjanja i sl.

Mistični događaji

Danas se u psihologiji uzima kao sigurno da se događaju mistični fenomeni, i to u različitim religijama. Prema mistici, disciplini o mističnim fenomenima, to su najviše forme duševnoga života i stanja u kojima čovjek postaje ekstremno osjetljiv na božansku prisutnost. „U užem smislu riječi mističizam je povezan s onim ekstremnim emocionalnim stanjima u kojima osoba, kao u transu, gube svjesnu kontrolu nad svojim ponašanjem“, koje se također naziva ekstazom. I u tim stanjima osoba „dolazi do spoznaja porred onih koje se stječu osjetilima i in-

telektom. Za mistika, čini se, da te mistične spoznaje imaju svojstvenu i izuzetnu vrijednost“.

O ukazanjima i stigmama

I u različitim religijama i većinom u psihologiji fenomen „ukazanja“ shvaća se kao činjenica koja se ne može zaobići. Međutim, pitanje koje uvijek ostaje jest, koje je ukazanje-ekstaza (uključujući vidoce i njihova viđenja) duševno zdravo i religiozno autentično, a koje nije, te koji njegovi elementi mogu dobiti istu karakteristiku, a koji ne mogu. Stigme najčešće su ime za ožiljke na tijelu koji nastaju na nekim osobama visoke religioznosti. Fenomen stigmatizacije nije nov za čovječanstvo i nalazimo ga u krilu različitih religija. Čini se da je ipak najprisutniji u kršćanstvu, najčešće izgledom podsjeća na pet rana što ih je Isus zadobio na križu, ali ima i druge oblike; vjeruje se da se dobivaju na nadnaravan način, a nalazimo ih dokumentirane u Franje Asiškog, Katarine Sijenske, Ivana od Križa, oca Pija i drugih.

Koliko je god fenomen stoljećima poznat, on danas ni u teologiji ni u psihologiji nije potpuno objašnjen i premalo je proučavan. Crkva je na tom polju uvijek upozoravala na mogućnosti manipulacije, te nikada taj znak nije uzimala i vrednovala kao isključivo religiozni. Ako bi ga već ozbiljno uzela u obzir,

smatrala ga je tek popratnim znakom koji prati poneke osobe visoke religioznosti. Uz, to, u Crkvi se ne uzima stigma kao znak vrhunске blizine s Nadnaravnim (savršenost, svetost), jer bilo je toliko ljudi koji su imali stigme, a Crkva ih nije proglašavala takvima, svetima.

Ni medicina, općenito, ni psihologija nemaju još objašnjenja za fenomen stigmatizacije. Većina stručnih mišljenja naginje objašnjenju da pri fenomenu stigmatizacije ljudi visoke religioznosti ima religijske i psihološke mješavine, vjerskog doživljavanja, religiozne napetosti i posebnih duševnih stanja, a to sve se onda manifestira na tijelu.

Šimun Šito Ćorić

(Iz knjige „Zdrava i nezdrava religioznost“, Fram-Ziral/Glas Koncila, Mostar – Zagreb, 2006., str. 19-33.)

Piše:
Mario Cifrak,
OFM Zagreb

Pavlova inicijacija

Metanoja i krštenje se događaju u imenu Isusovu za oprostjenje grijeha.

Pavlovo obraćenje vežemo redovito uz izvještaje koje nalazimo u Dj 9, 22 i 26. Možemo se s pravom pitati zašto autor Djela apostolskih govori o događaju Isusovog ukazanja Pavlu pred Damaskom tri puta. Ta narativna strategija služi u teološke svrhe. Ona želi osigurati optimalno prihvaćanje poruke, jer je ona jako važna autoru. O toj važnosti progovara i sam Pavao u 1 Kor 9,1; 15,8; 2 Kor 4,6; Gal 1,12-16.

Pavlovo viđenje

Pogledajmo izblizega što sam Pavao kaže u svojim poslanicama o svom obraćenju/pozivu: „Nisam li ja slobodan? Nisam li apostol? Nisam li vidio Isusa, Gospodina našega? Niste li vi djelo moje u Gospodinu?“ (1 Kor 9,1). O tom svom viđenju Isusa, Gospodina našega govori u istoj Poslanici još u 15,8 nabrajajući sve koji su imali viđenja Uskrsloga: „Najposlije, kao nedonoščetu, ukaza se i meni“. Također i u 2 Kor 4,6 piše: „Ta Bog koji reče: Neka iz tame svjetlost zasine!, on zasvijetli u srcima našim da nam spoznanje slave Božje zasvijetli na licu Kristovu.“ A osobito je značajna Poslanica Galaćanima i njezin autobiografski dio gdje čitamo: „Obznanjujem vam, braćo: evanđelje koje sam navješćivao nije od ljudi, niti ga ja od kojeg čovjeka primih ili naučih, nego objavo Isusa Krista“ (1,11-12).

Možemo li reći da je riječ o dva različita Pavlova lika pred Damaskom? Riječ je o Lukinom teološkom viđenju Pavlova lika. Iako doista u autentičnim Pavlovim poslanicama nema svjedoka ukazanja, kao ni dijaloga s Kristom, nema ništa o osljepljenju, o susretu s Ananijom i krštenju, pogledajmo ipak koji je smisao Pavlova krštenja kako ga opisuju Djela apostolska.

Pavlovo krštenje

O Pavlovu krštenju nalazimo dva prikaza, najprije u Dj 9,18 i zatim još u Dj 22,16. Prema Dj 9,12 Gospodin je dao Ananiji nalog da položi ruke na Pavla da opet zadobije vid. Krštenje je povezano s molbom da Pavao bude ispunjen Duhom Svetim (usp. Dj

9,17; također Dj 2,4; 4,31; 8,17; 19,6). Luka pripovijeda da je Pavao mogao ponovno gledati, da je ustao i bio kršten (Dj 9,18). Koje značenje ima glagol „bio je kršten“?

U Dj 22,16 nalazimo koordinirane imperativne s dva participa: „ustavši krsti se i daj oprati svoje grijeha prizivljući ime njegovo“. Prvi izričaj iz koordinacije odgovara izričaju u Dj 9,18: „I odmah mu s očiju spade nešto kao ljuske te on progleda pa usta, krsti se.“ Ozdravljenje je postignuto. Ispunjenje Duhom Svetim bi trebalo onda biti povezano s krštenjem. Kod krštenja u Dj 22 Duh nije spomenut. Pavao treba dati oprati svoje grijeha prizivljući ime Isusovo.

Krštenje je znak obraćenja (usp. Dj 9,11; Pavao u molitvi!). Metanoja i krštenje se događaju u imenu Isusovu za oprostjenje grijeha. Duh Sveti može doći prije ili poslije toga. Pavao će biti ispunjen Duhom Svetim (usp. Dj 9,17). U Dj 2,4 Duh Sveti je ispunio sve (usp. također Dj 4,31). Ove formulacije razlikuju se od formulacija koje koriste izričaj „primiti Duha Svetoga“. Pavao biva kršten i vodom (usp. Dj 9,18). Osim toga polaže Ananija ruke, kao Petar i Ivan u Samariji (usp. Dj 8,17) te i sam Pavao kasnije u Efezu (usp. Dj 19,6), da Pavao bude ispunjen Duhom Svetim (usp. Dj 9,17).

Je li primanje Duha Svetoga tada povezano s krštenjem ili postoji također primanje Duha kao posljedica polaganja ruku koje nije u vezi s krštenjem? U svakom slučaju nalazimo krštenje, a polaganje ruku samo u slučaju krštenja Samarijanaca, Efežana i u Pavlovom slučaju. Tim polaganjem ruku stoje novi učenici u Samariji u zajedništvu s prvom zajednicom u Jeruzalemu (usp. Dj 8,14). Pavao je bio ispunjen Duhom Svetim na isti način kako se dogodilo u Jeruzalemu na prve Duhove (usp. Dj 2,4; 4,31). Njegovo polaganje ruku u Efezu uspostavlja povezanost novokrštenih učenika s jeruzalemskom Crkvom.

Jamac kontinuiteta

Iz svega ovoga je vidljivo da je Pavao svojim krštenjem stavljen u kontinuitet s Jeruzalemom i duhovskim događajem na dva načina:

- ispunjenjem Duhom Svetim i
- polaganjem svojih ruku na nove krštenike da dobiju Duha Svetoga.

Nije li upravo Pavao tražio potvrdu svoga djelovanja u Jeruzalemu (usp. Gal 1,18; 2,1-10)!? I to se dogodilo odmah po povratku iz Arabije u Damask,

Pavao je svojim krštenjem stavljen u kontinuitet s Jeruzalemom i duhovskim događajem na dva načina: ispunjenjem Duhom Svetim i polaganjem svojih ruku na nove krštenike da dobiju Duha Svetoga.

tri godine poslije objave Isusa Krista (usp. Gal 1,16-18). Činjenica da djeluje kao oni koji se napuniše Duhom Svetim na prve Duhove u Jeruzalemu, odnosno zajednica u molitvi poslije prvih progona (usp. Dj 4,31), svrstava ga uz bok apostola koji potvrđuju svojim pola-

ganjem ruku dar Duha Svetoga novokrštenicima izvan Jeruzalema i Judeje.

U svojim poslanicama uzima Pavao primanje Duha Svetoga na krštenju kao početak zajedništva s Kristom. Iz situacije „neopravdanja“ kršćani su izišli zahvaljujući krsnom iskustvu: „To evo, bijahu neki od vas, ali oprali ste se, ali posvetili ste se, ali opravdali ste se u imenu Gospodina našega Isusa Krista i u Duhu Boga našega“ (1 Kor 6,11). Donoseći pouku iz Izraelove prošlosti govori o tom da su svi „isto duhovno piće pili“ (1 Kor 10,4). Govoreći o Crkvi kao tijelu Kristovu navodi: „Ta u jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni, bilo Židovi, bilo Grci, bilo robovi, bilo slobodni. I svi smo jednim Duhom napojeni“ (1 Kor 12,13). Po snazi krštenja i dara Duha Svetoga Bog stalno utvrđuje našu usmjerenost na Krista: „A Bog je onaj koji nas zajedno s vama utvrđuje za Krista; on nas i pomaza, on nas i zapečati i u srca naša dade zalag – Duha“ (2 Kor 1,21-22). O Božjem posinstvu po Duhu govori u Gal 4,6: „A budući da ste sinovi, odasla Bog u srca vaša Duha Sina svoga koji kliče: 'Abba! Oče!'", te u Rim 8,14: „Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji.“ ■

Alles in Gottes Hand!

Sehr geehrte Leserinnen und Leser!

Wir befinden uns am Anfang eines neuen Jahres des Herrn. Möge in diesem Jahr durch uns und in uns Gott, der Vater unseres Herrn Jesus Christus, gelobt sein – der Vater desjenigen, der uns mit allem Segen seines Geistes gesegnet hat durch unsere Gemeinschaft mit Christus im Himmel (Eph 1, 3). Möge der Herr gnädig sein und uns in diesem Jahr mit allen notwendigen Gnaden fürs Leben beschenken, möge er uns alle vor der Sünde und jeglichem Übel bewahren, möge er barmherzig zu uns allen sein!

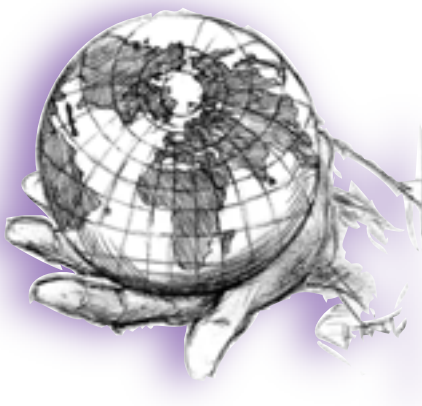
Damit dieses sich in Gänze verwirklichen kann, müssen wir tagtäglich Gott Leib und Seele anvertrauen, jede Sekunde, Minute, Stunde und jeden Tag, die Arbeit und die Freizeit, Personen, denen wir begegnen, mit denen wir leben und arbeiten und alles, was wir tun, denken und aussprechen. Wer so handelt und Gott alles unterordnet, wer Gott an die erste Stelle in seinem Leben stellt, den wird Gott letztlich zum Guten führen und ihn glücklich machen. Nur in diesem Fall werden seine Krankheiten, Enttäuschungen, die unerfüllten Wünsche und nicht verwirklichten Träume einen Sinn haben. Wenn wir wünschen, dass Gott durch uns diese Welt und uns selbst glücklich macht, müssen wir mit Jesus verbunden bleiben und uns auch in diesem Jahr seinen Worten öffnen! Das sind die Bedingungen für die Erhöhung unserer Gebete (vgl. Joh 15, 7).

Wahrscheinlich haben auch Sie Ihre guten Wünsche an Freunde, Verwandte und Arbeitskollegen geschickt. Wer Segen empfängt, muss ihn weitergeben, denn wer andere segnet und Gebete für sie an Gott richtet, wird zur Gottes „geistigen Zentrale“ auf Erden werden.

Wir wissen nicht, und es ist gut, dass wir es nicht wissen, was uns in diesem Jahr alles erwartet, wie es wird. Wenn in ihm aber alle guten Wünsche zum neuen Jahr, die wir einander mündlich oder in schriftlicher Form ausgesprochen haben, in Erfüllung gehen würden, dann wäre es im wahrsten Sinne ein Jahr des Herrn; voll Liebe, Wärme, Güte, Freude, Gesund-

heit und Erfolg im Beruf. Das Jahr wäre folglich ganz gewiss glücklich und gesegnet. Wir beklagen manchmal, dass die Briefmarken, die Telefon- und Mobiltelefongespräche teuer sind und senden unseren Mitmenschen aus diesem Grund keine schönen und guten Wünsche, was nicht gut ist.

Geleitet von diesen Gedanken haben wir, das Büro der Kroatenseelsorge, auch in diesem Jahr über fünfhundert Glückwunschkarten an Bischöfe

und Priester, Vorsteher und Vorsteherinnen der Ordensprovinzen, pastorale Mitarbeiter und Mitarbeiterinnen, dem gesamten Gottesvolk in der Kroatenseelsorge in Deutschland und außerhalb Deutschlands gesendet. Wir haben auch Freunde und Bekannte, sowie Verwandte in Europa und in der Welt nicht vergessen. Wir haben auch von ihnen eine große Zahl an Weihnachts- und Neujahrskarten erhalten. Wie nie zuvor habe ich sie dieses Mal mit großer Aufmerksamkeit gelesen und bei jeder Glückwunschkarte habe ich gesagt: „Gott, gib, dass sich all diese guten Wünsche für jene erfüllen, die sie ausgesprochen haben, und für uns, an die sie gerichtet sind.“

In allen Religionen, besonders im Christentum, wird dem Segen eine große Bedeutung beigemessen. Wenn das Leben einer Person von Hass, Rache und anderen Sünden erfüllt ist und wenn alles das auf die Familie und die Gesellschaft übertragen wird, sagen wir, dass es hier keinen Segen Gottes geben kann. Wenn wir die positive Energie erkennen würden, die sich in Segenswünschen und Gebeten befindet und aus ihnen hervorgeht, würden

wir niemals mehr diese gottgegebenen Gelegenheiten für Gratulationen verpassen.

An den Weihnachts- und Neujahrsfeiertagen haben wir Gott besonders für die „gebenedeite Frucht des Leibes Mariens“ gedankt. Seien wir bestrebt, auch in diesem Jahr durch unser Leben, Handeln und insbesondere durch Gebet und Teilnahme an Eucharistiefeiern Gott Lobpreis, Ehre, Weisheit, Dank und Segen zu erweisen.

Ich weiß nicht, liebe Leserinnen und Leser, wie das alte Jahr für Sie verlaufen ist, aber ich weiß, dass wir auf das vergangene Jahr nicht mehr Einfluss nehmen können. Es ist schön, zu denjenigen zu gehören, die das Jahr 2008 mit unauslöschbaren Spuren der Liebe, des Friedens, der Güte und Großherzigkeit, der Selbstlosigkeit und Treue, des Respekts und der Gerechtigkeit gekennzeichnet haben. Das sind Früchte des Heiligen Geistes.

Wenn wir in diesem Jahr glücklich sein wollen, versuchen wir tagaus tagein all diejenigen zu segnen, die uns anvertraut sind.

Trotz aller Finanzkrisen, Krisen der Wirtschaft und der Moral, in denen die Welt derzeit steckt, trotz der schwarzen und negativen Prognosen, die uns von allen Seiten geboten werden, sollten wir dennoch glauben, dass die Zeit, unser Leben und unsere Arbeit in Gottes Hand liegen und er es schon richten wird. Und nicht nur das. Gott segnet die Gerechten und schützt sie mit seiner Güte gleich einem Schild. Glauben wir zusammen mit der hl. Teresia von Avila, dass Gott in der Lage ist und die Macht besitzt, große Weltereignisse so zu gestalten, dass sie meinem und deinem kleinen Leben dienen, so als stünden wir, du und ich, im Mittelpunkt der Geschichte. Möge der, der alles hält und lenkt, uns durch das Jahr 2009 tragen. Und in diesem Sinne wünsche ich, liebe Leserinnen und Leser, dass für Sie dieses Jahr glücklich und segensreich wird und Gott Ihnen in jedem Augenblick die Kraft und Gnade gibt, die Sie zur Ausführung des göttlichen Plans in der Welt benötigen.

Ihr
P. Josip Bebić, Delegat

Ein neues Jahr hat begonnen

Es wird ein Jahr der schlechten Nachrichten, verkündete Bundeskanzlerin Angela Merkel zur Jahreswende in der Generaldebatte des Bundestages in Berlin und stellte die Bürgerinnen und Bürger dieses Landes auf ein schwieriges Jahr 2009 ein. „Das Ziel ist es, Vertrauen zurückzugeben, Vertrauen zu stärken“, auch das waren Worte der Kanzlerin.

Nach dem überraschenden Einbruch der Finanzmärkte und in Anbetracht der schlechten Wirtschaftsprognosen zog die deutsche Regierung zudem auch die Konsequenzen und schnürte Rettungspakete, um einerseits die Konjunktur anzukurbeln und andererseits die Bürger zu entlasten.

Was werden die Pakete in Zukunft bringen, wem werden sie letztendlich nutzen? Das lässt sich schwer voraussagen. Es gibt auch Skepsis, ob diese Hilfspakete überhaupt etwas bringen werden, oder ob es sich vielleicht sogar um Mogelpackungen handelt. Denn, dass nicht immer drin ist, was drauf steht, das hat die Erfahrung den Bürger hierzulande gelehrt, und die Palette der falschen Etikettierung reicht von Lebensmittel- über Finanzprodukte bis hin zu Wahlversprechen. Der oftmals viel gepriesene Nutzen ent-

puppt sich leider all zu oft als leere Versprechung. Hinter all den schönen Schachteln und Tüten, die uns tagtäglich angeboten werden, steckt der wahre Gehalt. Hinter der Aufmachung und dem ersten Eindruck können wir erst im Laufe der Zeit den Sinn der jeweiligen Geschenke erkennen.

Ein neues Jahr hat begonnen. Es soll uns schlechte Nachrichten bringen. Schlecht für wen? Und wer wird sie uns überbringen?

Ein Rechtsanwalt erzählte mir vor einigen Tagen in seiner Anwaltskanzlei, die Krise hätte sich auch schon in seiner Branche bemerkbar gemacht. Auf meine Frage hin, in welcher Form sie sich bemerkbar gemacht habe, antwortete er, dass die Anzahl seiner Fälle von Insolvenzen, insbesondere der privaten Insolvenzen, stark angestiegen sei.

In diesen unsicheren Zeiten, in denen für viele Menschen die Existenz auf dem Spiel steht, sei es durch den Verlust des Arbeitsplatzes oder der finanziellen Sicherheiten, in Zeiten, in denen es immer weniger Gewissheit und immer mehr Gewissenlosigkeit zu scheinen gibt, ist der Ruf nach Echtem, nach Wahrheit, Glaubwürdigkeit und Verlässlichkeit groß.

Vielleicht ist aus diesem Grunde die derzeitige Krise eine Chance für die Wertekorrektur, für eine „neue Ethik des Wirtschaftens“ mit humanen Regeln? Ein erster Schritt in die richtige Richtung wäre einzusehen, dass wirtschaftliches Handeln ein gesundes Verhältnis von Geben und Nehmen bedeutet und dass wirtschaftliches (sparsames) Haushalten mit unseren Ressourcen (auch mit den natürlichen Ressourcen) nicht mit einer schlechteren Lebensqualität einhergehen muss, im Gegenteil.

Ein neues Jahr hat begonnen. Viel Neues wird es uns bringen, einiges wird auch bleiben und einiges wird im neuen Jahr von uns gehen.

Und sollten wir schließlich zu den „Verlierern“ in diesem Jahr gehören, so können wir nichts weiter tun, als zu akzeptieren, dass Verluste (nicht nur wirtschaftliche) zu unserem Leben dazugehören. Wir müssen sie in Kauf nehmen, ohne dabei jedoch das Vertrauen in das Leben selbst und in den göttlichen Plan zu verlieren, demnach wir nur gewinnen können – was immer wir auch dabei zu verlieren scheinen.

Antonia Tomljanović-Brkić

ROM / MÜNSTER / ESSEN

Bischof Dr. Felix Genn ist der neue Bischof von Münster

Foto: Nicole Cronauge

Papst Benedikt XVI. hat den Bischof von Essen, Dr. Felix Genn (58), zum neuen Bischof von Münster ernannt. Die Berufung des Ruhrbischofs wurde am Freitag, 19. Dezember 2008, um 12 Uhr zeitgleich in Rom und Münster bekannt gegeben. Genn ist Nachfolger von Bischof Reinhard Lettmann. Die Amtseinführung im Dom zu Münster findet nach Angaben des Bistums Münster voraussichtlich im Februar 2009 statt.

Felix Genn wurde am 6. März 1950 als Kind eines kirchlich verwurzelten bäuerlichen Elternhauses in Burgbrohl geboren und wuchs in Wassenach am Laacher See auf. Seiner Eifeler Heimat blieb er stets tief verbunden. Nach dem Abitur 1969 in Andernach studierte er in Trier und Regensburg Theologie und Philosophie. Die Priesterweihe empfing er am 11. Juli 1976 im Dom zu Trier. Nach Kaplansjahren in Bad Kreuznach war Genn von 1978 bis 1985 Subregens (Stellvertretender Direktor) am Bischöflichen Priesterseminar Trier. In dieser Zeit schloss er seine Promotionsstudien zum Dr. theol. mit einer Dissertation über den heiligen Augustinus ab. Als Spiritual am Bischöflichen Priesterseminar Trier war er von 1985 bis 1994 für die geistliche Begleitung und Ausbildung der Priesteramtskandidaten zuständig. Anschließend wurde er zum Lehrbeauftragten für Christliche Spiritualität an der Theologischen Fa-

kultät in Trier berufen. Einen Namen weit über die Grenzen seines Heimatbistums hinaus machte er sich als Leiter der Heilig-Rock-Wallfahrt ab 1994: Er machte die traditionsreiche Pilgerfahrt zu einem herausragenden geistlichen Ereignis, an dem zuletzt rund 700.000 Menschen teilnahmen. 1997 übernahm er die Leitung des Studienhauses St. Lambert in Burg Lantershofen, eines Seminars für spätberufene Priesteramtskandidaten. Papst Johannes Paul II. ernannte Felix Genn im Frühjahr 1999 zum Titularbischof von Uzali und Weihbischof für das Bistum Trier. Am 30. Mai 1999 fand die Bischofsweihe im Trierer Dom statt. Am 4. April 2003 wurde der Eifelaner zum dritten Bischof des Bistums Essen ernannt. In der Deutschen Bischofskonferenz leitet Genn die Kommission für geistliche Berufe und kirchliche Dienste; außerdem ist er Mitglied der Kommission Weltkirche.

www.bistum-essen.de

Hrvatska dijaspora je jedna od najaktivnijih

Predsjednik HKD Napredak **dr. Franjo Topić** osvrnuo se na Duhovni impuls delegata za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josipa Bebića pod naslovom „O Hrvatima u Njemačkoj“ (Živa zajednica, br. 11/2008., str. 3 i 25). U osvrtu stoji:

„Drago mi je da je na moj intervju HTV-u 2.11.2008. g. reagirao poštovani fra Josip Bebić, delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj. Tako mi je dao priliku da pojasnim neke aspekte dotične izjave, a i da se osvrnem na neka pitanja koja spominje u osvrtu. Prvo, energično odbacujem i primisao o vrijeđanju bilo koga, a pogotovo svih 350.000 Hrvata u Njemačkoj. Pa nisam toliko zločest, a ni blesav jer bi time sebi nepotrebno stvorio neprijatelje, a drugo, imam rodbine i puno dragih prijatelja u Njemačkoj. A ovo je prilika istaknuti da ponekad reagiram izravno jer sam doživio puno puta od Zagreba i Münchena do Vancouvera da me se uvjerava kako bosanski Hrvati nemaju hrvatskih nacionalnih prava i da stoga nemaju budućnosti i da čak zbog toga ne trebaju živjeti u Bosni i tko ih se potiče na iseljavanje.

No, autor je proširio temu od hrvatskog kulturnog rada na sve što hrvatski katolici rade i što su radili od početka boravka 'Gastarbeiters' u Njemačkoj: od koncerata, prodaje kaseti i knjiga, do crkava, kapelica, crkvenih pjesmarica, vjeronauka, propovijedi, kateheza, pa onda ratna uloga naših ljudi i humanitarna pomoć do pomoći Napretku. Sve je to točno samo malo ima veze s temom. Stoga retoričko pitanje: 'Zna li netko iz Napretka koliko je svetih misa slavljeno u Njemačkoj' osim što nema veze s temom sasvim je izlišno postaviti meni svećeniku, jer sam i sam slavio puno svetih misa u Njemačkoj.

A što se tiče uloge i značenja hrvatske dijasporne, poštovani fra Josipe, pojednostavit ću stvari do kraja. Više puta sam rekao: Ne znam kako bi Hrvatska nastala da nije bilo materijalne, duhovne i medijske podrške naše dijasporne. I tu su opet katoličke misije i svećenici odigrali ključnu ulogu i smatram da to nije u Hrvatskoj i u BiH dovoljno vrednovano. I sam sam išao u više misija i agitirao 1990. pa dalje za pomoć Hrvatskoj. Sugeriram da se pokuša napisati knjiga sa što više podataka o pomoći hrvatske dijasporne. A i više puta sam rekao da je, koliko ja znam, hrvatska dijaspora među najaktivnijim i najorganiziranijim u svijetu.

Prije glavnog argumenta ne mogu se ne osvrnuti na Vašu usputnu opasku o Sarajevu. Vi se zabrinuto pitate: 'Kako to da je prije Drugoga svjetskog rata u Sarajevu živjelo preko 37% Hrvata, a sada ih je tek 5%?' Vjerojatno je u pitanju tipkarska pogreška o '37% Hrvata', jer službeni popis iz 1931. donosi sljedeće podatke: Sarajevo je imalo 78.000 stanovnika, od čega 21.000 katolika (27%), 29.000 muslimana (37%), 19.000 pravoslavnih (24%) itd. Važno je napomenuti da je popis bio vjerski, a ne nacionalni i da je među katolicima velik broj potomaka doseljenika iz bivše Austro-Ugarske.

Upada u oči i vrlo je znakovito da ste se i Vi pridružili slatkoj političkoj temi o 'tsunamiju Hrvata u Sarajevu', iako vjerujem da ste vi dobronamjerno, ali ta se tema od nekih hrvatskih političara zloupotrebljava da se pokaže kako Hrvati ne samo u Sarajevu nego i u Bosni nemaju budućnosti i kako nezaustavljivo izumiru. Zanimljivo da nitko ne pita političare zašto je to tako! Protiv sam svake centralizacije, ali bez glavnog grada se ne mogu obraniti nikakvi opći pa ni hrvatski interesi. A za usporedbu spomenut ću da se od dolaska demokracije 1990. iz Livna iselilo oko 12.000 Hrvata i nisam čuo da se netko zabrinuo i da to problematizira ili da lije suze nad tom tužnom činjenicom. I to se iselilo ispod hrvatske vlasti i iz većinski hrvatskog mjesta. Moj je stav sljedeći: pa da nas ima i 1.000, a ne 20.000 koliko se sada računa, treba to prihvatiti i onda raditi i stvarati što se može, a ne liti krokodilske suze nad 'našom kletom sudbinom'.

No vratimo se glavnom argumentu. Stara je latinska mudrost: tko dobro razlikuje dobro poučava. U emisiji i ovdje je riječ o kulturnom nacionalnom radu, a ne o vjerskom i svemu drugom, što je u osvrtu pobrojano, iako to često graniči, ali nije isto. Oče, nisam primijetio, ako ste već preuzeli ulogu odvjetnika svih njemačkih Hrvata, da ste spomenuli ijedno hrvatsko kulturno društvo u Njemačkoj, njihov rad i rezultate njihova rada. A to je tema. Ja nisam govorio o svakom i svemu radu bosansko-hercegovačkih Hrvata, nego samo o radu na hrvatskom kulturnom polju. Uzeo sam za primjer samo Napredak, jer ga najbolje poznajem, a ne brojna druga društva i institucije bh Hrvata i to usporedio s kulturnim, a ne svim drugim radom 'njemačkih Hrvata'. Naravno da nisam mogao ni teoretski mis-

liti na sve vrijeme od kada su Hrvati u Njemačkoj, nego samo na zadnje godine, jer uostalom Napredak je obnovljen tek 1990. g. Stoga Vaše nabrajanje što su učinile misije je izvan teme i to bi bilo opravdano da sam ja govorio o radu naših župa i Crkve u cjelini na širem kulturnom planu čega ima puno.

Poštovani oče, da budemo konkretni i precizni, recite nam koliko je organizirano hrvatskih kulturnih manifestacija izvan misija, jer to i nije njihova izvorna djelatnost. A ja ću kao prilog diskusiji nabrojati što je samo Napredak učinio u zadnje dvije godine što je tiskano za nedavnu skupštinu i knjiga suhoparnih podataka obuhvaća 120 strana. Dakle u 2006. i 2007. g. Napredak je realizirao: 73 koncerta, 62 izložbe, izdao 29 knjiga, 99 predavanja knjiga, 14 dramskih programa, 9 humanitarnih akcija, 24 tribine i predavanja, 23 sportske manifestacije, 136 nastupa i sudjelovanja na različitim manifestacijama, 149 kombiniranih manifestacija, što je ukupno 657, a to znači svaki dan jedna manifestacija. Uz to je podijelio 212 stipendija i potpora za studente.

A u velikoj obitelji Napretka danas djeluje: 11 zborova, 13 folklornih skupina, 13 tamburaških orkestara, dva radija u Varešu i Sarajevu s Nadbiskupijom. Zatim, Šahovski klubovi Sarajevu i Zenica, NK SAŠK Napredak u Sarajevu u Prvoj ligi Federacije, te planinari Bjelašnica 1923. Izdaje tri lista: Hrvatski glasnik u Tuzli, Bobovac u Varešu i Napredak u Travniku. Također, Odbojkaški klub iz Odžaka u prvoj ligi nosi ime Napredak. Ukupno pri Napretku djeluje 55 različitih sastava i grupa.

Zahvalni smo za svaku i svu pomoć što je Napredak dobio od Hrvata u Njemačkoj. Ne smatram da je itko dužan davati Napretku ili nekome drugome, ali kad nas se već proziva ka-zat ćemo nešto i ovome. Rekao bih i preciznije podatke da mi nije prostor ograničen, ali dovoljno je reći da je sve skupa za ovih 18 godina ispod 50.000 eura. Bilo bi zanimljivo znati koliki je to postotak od poslanih pomoći u Hrvatsku i neke dijelove BiH! A evo neka bude test: Vi pozovite sve misije da skupljaju jednu nedjelju npr. u korizmi za Napretkovu fondaciju za stipendiranje. Unaprijed hvala! Preporučam da generalno stvaramo pozitivnu atmosferu." ■

MÜNCHEN **25 godina redovničke službe**

Sestre Marta Jozić, Marija Mamuzić i Marina Lukač zajedno s delegatom o. Bebićem i o. Čugurom

U nedjelju 4. siječnja u crkvi sv. Gabrijela u Münchenu služeno je misno slavlje na kojem je svečano proslavljeno 25 godina primanja redovničkih zavjeta triju redovnica iz družbe Sestara kraljica svijeta, Marte Jozić, Marije Mamuzić i Marine Lukač. Hrvatski vjernici se već godinama

okupljaju na misnom slavlju koje se slavi u toj crkvi, a to je jedna od 5 crkava gdje se u Münchenu nedjeljom slavi misno slavlje na hrvatskom jeziku. S. Marta Jozić je već deset godina dio župe sv. Gabrijela. S. Marta unatoč svojim velikim obavezama u njemačkoj župi preko osam godina pred-

vodi i uvježbava hrvatski crkveni zbor sv. Gabrijela koji svake nedjelje uvečava redovna misna slavlja na hrvatskom jeziku. S. Marija Mamuzić i s. Marina Lukač su za ovu prigodu stigle iz domovine. S. Marija i s. Marina Lusu vjeroučiteljice u Zagrebu. Družba Sestara Kraljica svijeta je osnovana 1963. godine i osnivač je bio o. Ivan Jeger, profesor i teolog. Ova redovnička zajednica je tako organizirana da njene članice svoj život i sposobnosti posvete svetoj Crkvi u župskom apostolatu.

Misno slavlje su predvodili župnik njemačke župe sv. Gabrijela fra Franje Čugura, franjevac splitske franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja i delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josip Bebić. Hrvatski crkveni zbor sv. Gabrijel kojeg predvodi s. Marta je izvođenjem božićnih pjesama uljepšao ovo posebno misno slavlje u kojem su tri redovnice obnovile svoje zavjete služenja Bogu i braći i sestrama. **Tekst i snimka: Andela Drmić**

VATIKAN **Mr. Grgić biskup prelat u Norveškoj**

Papa Benedikt XVI. imenovao je 18. prosinca svećenika Banjolučke biskupije mr. Berislava Grgića biskupom prelatom u norveškom gradu Tromsou, objavila je KTA BK BiH.

Mr. Berislav Grgić rođio se 15. veljače 1960. od roditelja Vida i Mandre Petrušić u mjestu Novo Selo, župa Kotor Varoš. Pučku školu završio je u Zabrdi kraj Kotor Varoši, srednju u Zadru, a teologiju u Sarajevu na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji. Zareden je za svećenika u banjolučkoj katedrali 29. lipnja 1986. Bio je župni vikar u župi Stara Rijeka

(1986.), a potom upravitelj župa Kulaši i Ravska. Obnašao je službu župnika u Glamoču 1988., a nakon toga odlazi na studij u Rim na Papinsko sveučilište Gregorijanu, gdje je 12. veljače 1991. magistrirao iz duhovnosti. Školske godine 1991./92. duhovnik je u Nadbiskupskom sjemeništu Zmajević u Zadru, nakon toga suradnik u Caritasu i Vikarijatu Banjolučke biskupije u Zagrebu, a 10. travnja 1995. imenovan je župnikom u župi Budžak (Banja Luka). Ponovno se vraća u Hrvatsku nakon progona cijelog katoličkog i hrvatskog puka s

područja Banje Luke 20. kolovoza 1995. Početkom 1996. preuzima mjesto voditelja Hrvatske katoličke misije u Norveškoj sa sjedištem u Oslu, a 1. rujna 2004. postaje generalni vikar Biskupije Oslo te do 2007. biskupski vikar za pastoralnu brigu useljenika. Početkom 2007. prelazi u Njemačku i preuzima upravljanje dvjema župama u nadbiskupiji Freising-München. **IKA-KTA**

Misnom slavlju pribivao je veliki broj vjernika

MÜNCHEN **Proslava Božića**

U prepunoj crkvi sv. Gabrijela u Münchenu na Badnju večer se okupilo oko tisuću i pol hrvatskih iseljenika. U misiji je služena još jedna polnoćka, u crkvi sv. Pavla, u kojoj se okupilo oko tisuću hrvatskih vjernika. Na sam blagdan Božića u Münchenu su služena četiri misna slavlja na hrvatskom jeziku. Na mise su stigli vjernici svih generacija, od onih najstarijih, pa sve do najmlađih da u zajedništvu proslave blagdan Božića.

Tekst i snimka: Andela Drmić

RÜSSELSHEIM

Božićna radost

Vjernici iz Hrvatske katoličke misije u Rüsselsheimu dočekali su i proslavili blagdan Isusova rođenja – Božić u crkvi sv. Marka u Kelsterbachu, blizu frankfurtske zračne luke, s velikim nestrpljenjem i neopisivom radošću. Na ovogodišnjem radosnom božićnom slavlju okupilo se oko tristo hrvatskih i njemačkih vjernika.

Misu božićnog slavlja predvodio je prof. dr. fra Andrija Nikić iz Mostara. S njim je koncelebrirao župnik fra Berislav Nikić. Na završetku božićnog slavlja fra Anrija je predstavio svoju najnoviju knjigu „Međugorje“. Tekstovi knjige od 156 stranica prevedeni su na engleski, njemački, talijanski i francuski jezik. Ti su tekstovi i na hrvatskom jeziku. Svi su tekstovi popraćeni prekrasnim slikama u boji koje se nalaze u arhivu župnog ureda u Međugorju. Fra Andrija je za 2009. g. objavio povijesni, zidni, četrnaest

lisnati kalendar koji je posvećen 800 obljetnici osnutka Franjevačkoga reda.

Božićni dar Tomasu Sučiću

Za vrijeme ovogodišnjeg adventskog vremena zauzete supruge i majke iz HKM Rüsselsheim same su pekle, prodavale i kupovale božićne kolače ispred crkve, a one supruge i majke

koje nisu mogle peći božićne kolače davale su svoju novčanu pomoć. Akcija skupljanja novčane pomoći završila je na sv. misi polnoćki. U toj humanitarnoj akciji skupljeno je 1.300 eura. Ove je godine novčani božićni dar poslan dječaku Tomasu Sučiću u Otavice, župa Drniški Gradac, kod Drniša, koji od rođenja boluje od moždane epilepsije. **Fra Berislav Nikić**

WUPPERTAL

Božić u misiji

Za božićne blagdane došao je u Wuppertal iz Splita dr. fra Anđelko Domazet, profesor fundamentalne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu. On je predvodio sve mise u misiji i propovijedao.

Na polnoćku u misiji Wuppertal slavila se samo jedna misa i to u crkvi Srca Isusova u Wuppertalu u 21 sat. Crkva je bila prepuna kao i svake polnoćke s više od 500 vjernika. Prije te

mise djeca su izvela musical kojeg je preuređio župnik fra Ante Maleš prema musicalu „Ja sam znala da ćeš doći“ kojeg su autori splitski svećenici Bobo i Šime.

Pjesme su na gitarama pratili Anđelka Marić i trinaestogodišnji Dominik Kodžoman. Djecu su uvježbali Katarina Babli i župnik fra Ante. Poruka muzicala je radosni doček Božića u jednoj siromašnoj obitelji kojeg su organizirala djeca, prijatelji dviju dje-

vojčica i kako je mlađa kćerkica, djevojčica Ana izmolila od malog Isusa da joj se tata, koji se dugo nije javljao iz Njemačke, vatio za Božić kući. Muzical tako radosno završava kada se tata pojavi u obitelji koja ga radosno prima i zajedno slave Božić. Prije muzicala misijska skupina mladih „Čežnja“ otpjevala je višeglasno-klapski, pjesmu „Tiha noć“. Na kraju muzicala za uvod u sv. misu zbor je otpjevao ponovno pjesmu „Tiha noć“, ali uz pratnju tamburaške misijske skupine mladih. Oni su pratili još dvije pjesme pod misom. Fra Anđelko je u propovijedima za Božić, uputio nekoliko važnih poruka. One se mogu ukratko sažeti u ovim mislima: Međuljudski odnosi mogu se graditi na činjenici da je sam Bog postao čovjekom. Istakao je da je za svakog kršćanina put do Boga njegov bližnji.

Fra Ante Maleš

Djeca za izvođenja programa

OBAVIJEST

Socijalni djelatnik **Marko Žarić** otišao je u mirovinu 12. prosinca 2008. Djelovao je na adresi Georg-Gröning-Str. 55, 28209 Bremen. Njegovim odlaskom ne postoji više socijalna služba za Hrvate u tome gradu.

HAGEN Sedamdeseti rođendan voditelja misije

Veselo i svečano nedavno je bilo u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Hagenu. Voditelj misije vlč. Stipan Vrdoljak slavio je svoj 70. rođendan, a vjernici su mu priredili lijepo slavlje. U prostorijama misije bilo je više od 300 gostiju. Mladi su predvođeni pastoralnom suradnicom Giselom Kliewer i Valantom Tomšićem pripremili lijep i svečani program u čast svoga slavljenika. Sve je počelo svečanom sv. misom koju je pred mnoštvom vjernika predvodio don Stipan Vrdoljak uz koncelebraciju dekana Hagena Wittena Ditera Osthausu. Nakon svete mise krenulo se u prostorije misije gdje je pastoralno vijeće sa predsjednikom Vinkom Mrčelom priredilo besplatni ručak za sve posjetitelje. Mnogi su došli iz vjerskog, političkog, prosvjetnog i drugog života Hrvata sa ovog područja da svome svećeniku požele još mnogo lijepih godina sa svojom misijom. Don Stipan je svima poželio dobrodošlicu i zahvalio se na lijepim željama. Nakon toga je misijski zbor pod ravnanjem Maria Friebera ot-

pjevao nekoliko pjesama. Recitacije su izveli Valent Tomšić i Gabriela Gogić da bi nakon toga na pozornicu stupila djeca. Djeca su svome Stipi, koji je uvijek bio na njihovoj strani, recitali pjesme na hrvatskom i njemačkom jeziku. Slijedile su glazbene točke koje su oduševile svećenika i prisutne. Najprije je Klara Karačić odsvirala na klaviru Etude od Czernya da bi nakon toga Emily odsvirala Menuett od Bacha, a svoje glazbene sposobnosti pokazala je i Michaelle Reichert zavrijedivši veliki pljesak prisutnih i zahvalu svećenika. Ništa manje uspješne nisu bile druge dvije sestre Kristina na flauti i Marija Mrčela na glasoviru, a odsvirale su Lo-

Misno slavlje predvodio je slavljenik vlč. Vrdoljak uz koncelebraciju dekana Osthausu

ve me tender od Elvis Presley. Nakon toga Kristina je uz pratnju Valenta Tomšića odsvirala „Odu radosti“, a glazbenica Melita Hometa odsvirala je na klaviru Nocturne od Chopina. Posebni su bili i puni emocija recitali mladih, Mate Jukić, Andreje Rubil, Marijane Rajčić, Kristine Mrčele i na kraju Vilme Pejčević. **Tekst i snimka: Zvonko Bosnić**

WIESBADEN Upriličene žive jaslice

Za Nikolinjske proslave u Wiesbadenu

U nedjelju 7. prosinca u crkvi sv. Kiliansa pod vodstvom voditelja misije dr. fra Ante Bilokapića i njegovih suradnika, nakon euharistijskog slavlja nastavljen je božićno-nikolinjski program u župnoj dvorani uz crkvu.

Slavlje je otvorio o. Bilokapić. Također je predstavio voditelja programa Josipa Čulinu, koji je nedavno u disciplini plivanja na 500 m osvojio prvo mjesto među svojim vršnjacima u Njemačkoj. Djeca i mladi su pred „živim jaslicama“ pjevala božićne pjesme, krasoslovala, a na osobit način mlade djevojke su u narodnim nošnjama izvele božićni recital. Misijska folklorna skupina izvela je splet plesova iz Hrvatskog zagorja pod vodstvom Dijane Črljenec. Bili su izvrsni, osobito mališani, koji su oduševili sve nazočne uz grom-

ki pljesak. Bili su sjajni i gosti, mališani iz Hrvatske katoličke misije Mainz koje je vodila Suzana Ilijevski. Na kraju slavlja za svu djecu posebna je radost susreta sa sv. Nikolom. Svi su ga pozdravili molitvom i pjesmom sa željom što bliže doći u kontakt s njime. Naime čujem, kazao je sv. Nikola, da ste vi djeco učinili dobro djelo i priključili se akciji „Kinder helfen Kindern“ te želite i dalje skupljati do Božića za bolesnog dječaka Patrika Ivanovića u domovini. To je veoma plemenito misliti na takvu djecu, koja trebaju našu pomoć, zato vas ovih puta želim još jedino potaknuti na nedjeljno sudjelovanje sv. misi i redovitiji dolazak na vjeronauk, jer ste već sa svojim vjeroučiteljima dali poruku slavlja Božića. Biti blizu onima koji su u nevolji, kazao je. **S.A.M.**

SINGEN – VILLINGEN

Misijske novosti

Misijskom zabavom u Konstanzu 22. studenoga 2008. započeli su „Dane misije“ Singen-Villinen. Unatoč lošim vremenskim uvjetima, ali zahvaljujući besprijekornoj organizaciji i koordinaciji zajednice u Konstanzu te uz bogati kulturni program kojeg je s djecom pripremila pastoralna suradnica Nada Kolić, može se reći da je zabava uspjela.

Zahvaljujući skupini „Cro-express“ iz Stuttgarta te odazivu vjernika iz ostalih misijskih mjesta – nastoji se da to na Bodenskom jezeru postane tradicijsko okupljanje. „Dani misije“ su završili u nedjelju 23. studenoga 2008. kada je slavljena misa za cijelu misijsku zajednicu u Singenu. Bila je to i zahvala Bogu da su Hrvati na tom području kroz protekle četrdeset i dvije godine mogli slaviti Boga na svom materinskom jeziku.

U Villingenu je nikolinjska proslava organizirana u subotu 6. prosinca 2008., a u Singenu u nedjelju 14. prosinca 2008. Predstavljanje prvopričesnika u misiji je bilo pod svetom misom 14. prosinca 2008.

D.G.

BERLIN

Zaručnički tečaj

Kako je već postalo i uobičajeno, u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Berlinu, održan je i ove godine u predbožićno vrijeme, trodnevni tečaj za zaručnike; točnije, za one mlade kršćane koji u sljedećih šest mjeseci namjeravaju stupiti u brak. Za one koji to namjeravaju učiniti koji mjesec kasnije, bit će upriličen tečaj u preduskršno vrijeme. Tečaj je vodio delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj fra Josip Bebić. „Evo imam čast držati ovaj tečaj u Berlinu.“ Delegat o. Bebić je u toj prigodi dodao: „Ovdje me konstantno zovu i mladi se rado odazivaju. Vidim da su mladima neke stvari ostale od prije nerazjašnjene. Zato je ovo dragocjeno vrijeme. Ovakve tečajeve držim uglavnom u Berlinu. Držao sam i svećenicima predavanje kako bi trebalo držati ovakve tečajeve mladim ljudima. Upo-

Sudionici tečaja s delegatom o. Bebićem i voditeljem misije o. Čirkom

zorio sam ih da od samog susreta s mladima treba učiniti ugođaj malo prisnijim, ugodnijim. Prvi susret treba biti upoznavanje, da se zabilježe osnovni podaci. Svećenik tada već ima jednu sliku. Iz mojega iskustva, a pripemao sam više od stotinu njemačkih i hrvatskih parova, kroz tečaj se mogu mladi dobro pripremiti za sveti trenutak. U

svim vjerama i kulturama priprava za brak zauzima posebno mjesto. Crkva ima veliku odgovornost i dužnost mlade parove što bolje za taj čin pripremiti. Mediji danas o razvodima kod poznatijih daju veliku, odnosno, preveliku pozornost što nije dobro“, rekao je delegat o. Bebić.

Tekst i snimka: Sonja Breljak

KOBLENZ

Proslava blagdana sv. Nikole

U misiji Koblenz druga nedjelja došašća, 7. prosinca, bila je posebno

lijepa za ovdašnje hrvatske vjernike. Sv. misu zajedno s voditeljem Hrvatske

Tijekom misnog slavlja vlč. Zadravec je krstio dvoje djece Nikolu i Niku-Emiliju

katoličke misije vlč. Stjepanom Zadravcem služio je i gost iz biskupije Trier dr. Martin Lörsh. Franje bila je prepuna vjernika iz Koblenza i okolice. Naime u misiji se slavio i blagdan sv. Nikole, ljubitelja djece kojih je bilo jako puno.

Osim djece koji su svojom pjesmom dočekali dragog gosta iz biskupije, lijepo je bilo vidjeti dvoje djece koji su toga dana kršćeni. Lijepi trenutak ispred oltara, Lidija i Igor Čančar i Davorka i Miroslav Teklić s dječicom i kumovima prigodom svečanog čina. Obitelji Čančar ovo je prvo, a obitelji Teklić četvrto dijete.

Nakon sv. mise slavlje i program dolaska sv. Nikole nastavljeno je u dvorani. Djeca su pjesmom i recitacijom dočekali sveca koji im je na veliko zadovoljstvo djelio darove.

Tekst i snimka: Jakov Vranković

MÜNCHEN

Susret zborova iz misije

U subotu 22. studenoga u HKM München proslavljen je blagdan sv. Cecilije, zaštitnice crkvenog pjevanja. Bila je to prigoda da se u kapeli bl. Alojzija Stepinca susretnu svi crkveni zborovi koji nastupaju u različitim crkvama gdje hrvatski vjernici održavaju svoja misna slavlja. U ovoj velikoj hrvatskoj zajednici postoje crkveni zborovi u crkvama sv. Mihaela, sv. Gabrijela, sv. Pavla te u crkvi Marije Zaštitnice iz Pasinga.

Pjesma pod okriljem hrvatske katoličke zajednice već 60 godina je za mnoge iseljeničke generacije bila jako uporište u dugim i ponekad samotnim iseljeničkim godinama. Na blagdan sv. Cecilije stigli su pjevači iz svih dijelova grada da uz zajedničku pjesmu i druženje proslave još jednu uspješnu godinu napornog pjevanja i vježbanja. Susretu crkvenih zborova bili su nazočni voditelj misije fra Tomislav Dukić, fra Luka Livaja,

fra Bernard Dukić, Boris Čarić i fra Daniel Stipanović. S. Viktorija Vukančić vodi crkveni zbor u crkvi Marije Zaštitnice, a ujedno s. Viktorija vodi i crkveni zbor za malu hrvatsku zajednicu u Emmeringu, koji se nalazi nedaleko od Münchena, s. Marta Jozić vodi zbor u crkvi sv. Gabrijela, dok sestra Nikolina Bilić vodi crkveni zbor koji nastupa na misnim slavljinama u crkvi sv. Mihaela i sv. Pavla. Nakon misnog slavlja na kojem je istaknuta važnost crkvenog pjevanja uslijedilo je zajedničko slavlje. **Andela Drmić**

BERLIN „Frama“ i „Stari kamen“ u akciji

Po drugi put su zajedničkim snagama organizirali zabavu Franjevačka mladež „Frama“ Hrvatske katoličke misije Berlin i glazbena skupina „Stari kamen“. Prvi put je takva zabava imala dobrotvornu notu, a ovoga puta je bila više svečarskog karaktera. „Ovom zabavom slavimo 17. obljetnicu međunarodnog priznanja naše domovine. Imamo i nekoliko rođendana. Osim toga, ovakve će zabave, okupljanja i druženja, naši mladi u buduću organizirati i češće“, rekao je fra Petar Ćirko, voditelj Hrvatske katoličke misije koji ujedno i radi sa tridesetak aktivnih članova Franjevačke mladeži koja u Berlinu djeluje od prije tri godine, dodajući da su Framaši pravo osvježjenje u pastoralnom djelovanju i okupljanju mladih vjernika u misiji. Oko tristo posjetitelja i mladih organizatora plesalo je i pjevalo uz svaki glazbeni broj. Za glazbeni dio zaduženi „Stari kamen“ izvrsno je odradio svoj dio zabave. Pokazalo se da su u njima berlinski Hrvati dobili mladu glazbenu hrvatsku skupinu koja izvrsno može odgovoriti glazbenim i zabavnim potrebama hrvatske pu-

Članovi Frame s voditeljem misije o. Ćirkom

blike u Berlinu. Imaju širok i dobro uvježban repertoar pjesama iz cijele Lijepe naše i dostojno se u tome mogu mjeriti sa glazbenim skupinama iz Domovine.

Mladi su ujedno proslavili i rođendan najmlađe framašice, petnaestogodišnje Marije Širić koja je i vrijedna

ministrantica sa dugogodišnjim iskustvom. Osim Marije Širić i Framaša, slavili su ovom prigodom, plesali i pjevali svi posjetitelji među kojima najveći broj mladih i njihovih roditelja, prijatelja, predstavnika udruga i Saveza hrvatskih društava Berlina.

Tekst i snimka: Sonja Breljak

MÜNCHEN Misijsko Nikolinje

Sveti Nikola je među hrvatske mališane u glavnom bavarskom gradu stigao u nedjelju 7. prosinca za vrijeme dječje svete mise koja se za djecu i njihove roditelje služila u crkvi sv. Pavla u kojoj se okupio veliki broj mladih obitelji s djecom. Misno slavlje je predvodio voditelj HKM fra Tomislav Dukić koji je u djeci prilagođenoj pro-

povijedi istaknuo značenje darivanja za vjernike.

U lijepom adventskom raspoloženju iščekivanja dragog sveca, prekrasno su kao i uvijek pjevali mali slavuji iz dječjeg zbora „Hrvatski slavuji“, uz pratnju misijskog tamburaškog orkestra pod vodstvom sestre Nikoline Bilić. Uz tonove lijepih adventskih pje-

sama i pjesama posvećenih sv. Nikoli završeno je dječje misno slavlje, nakon čega se opet pojavio sv. Nikola sa vrećom punih darova. Fra Ante Jojo Marković se odlično snašao u ulozi sv. Nikole darujući mališane prigodnim darovima. Nakon podijeljenih darova veselje se za djecu i njihove roditelje nastavilo u kapeli bl. Alojzija Stepinca.

Tekst i snimka: Anđela Drmić

Djecu uvijek obraduje sv. Nikola

BERLIN

Proslava Božića

Nije izostao niti ove godine veliki odaziv berlinskih Hrvata na misna slavlja u Badnjoj noći. U pomoć su im iz domovine, kao i obično, pristigli fra Petar Lubina i fra Zvonko Tolić da bi se zajedno s berlinskim svećenicima fra Stipom Ćirkom i fra Radoslavom Tolićem pripremali za božićno slavlje. Voditelj misije fra Petar Ćirko predvodio je četiri misna slavlja, dva za Nijemce i dva za hrvatske vjernike.

S. Breljak

U službi Malog Isusa

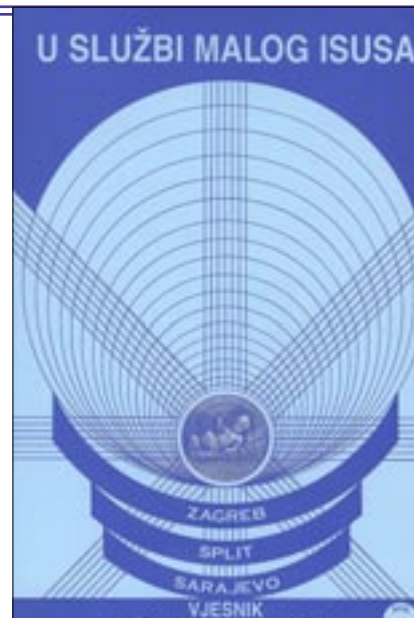
„U službi Malog Isusa“, Vjesnik Družbe sestara Služavki Malog Isusa iz Zagreba, Splita i Sarajeva, br. 4 (352), Zagreb, 2008., 130 str.

U oči Božića izišao je iz tiska novi broj (br. 4., 2008.) Vjesnika Družbe sestara Služavki Malog Isusa pod nazivom „U službi Malog Isusa“.

Vjesnik je namijenjen internoj uporabi, a to je njegov ukupno 352. broj. U Vjesniku se mogu pročitati uvodna riječ urednice s. Irene Olujević, prigodna riječ i božićna čestitka vrhovne glavarice s. Marije-Ane Kustura te provincijalnih glavarica s. M. Radoslave Radek, s. M. Sandre Midenjak i s. Marine Piljić. Tu su i kratke obavijesti, najava tema duhovne obnove u Družbi. Tako je u siječnju 2009. tema duhovne obnove „Posvećenje i traženje volje Božje – Služenje pojedincima pozvanima živjeti vlastito posvećenje“, u veljači „Autoritet i posluš u životu zajednice – Izgrađivanje bratske zajednice“ te u ožujku „U poslanju – Sudjelovanje u zajedničkoj misiji“. U rubrici Utemeljiteljeve stranice može se više pročitati o 165. obljetnici rođenja i 90. obljetnici smrti sluge Božjega Josipa Stadlera, prvog vrhbosanskog nadbiskupa. Tu je i homilija apostol-

skog nuncija u Republici Hrvatskoj mons. Maria Roberta Cassaria. Može se pročitati i o studijskoj večeri o Josipu Stadleru „Josip Stadler – Božji izabranik“, o studijskoj večeri o sluzi Božjem nadbiskupu Stadleru i proslavi Bezgrješnog začeca Blažene Djevice Marije. Tu su vijesti i o drugim događajima, slavljinama i susretima u Družbi od kojih se može izdvojiti stoga obljetnica života i rada sestara u Čardaku, useljenje sestara u Dom sv. Josipa u Vituzu. Može se pročitati i o humanitarnom koncertu i prodajnoj izložbi za djecu Stadlerovog dječjeg doma „Egipt“. U Splitu je održan susret djevojaka u „Svetoj Ani“ i u samostanu „Antunovac“, u Pitomači susret sestara juniorki o čemu se također može pročitati u novom broju Vjesnika. Tu su i pjesnički prozni priloz sestara.

U rubrici „Drugi o nama“ doneseni su tekstovi iz drugih listova u kojima se govori o sestrama i Družbi. Veći broj stranica posvećen je vijestima vrhovne uprave i generalne kuće, Provincije Presv. Srca Isusova i Marijina u Zagrebu, Provincije Bezgrješnog za-

čeca Blažene Djevice Marije iz Sarajeva i Provincije sv. Josipa iz Splita. Može se zaključiti riječima vrhovne glavarice s. Marije-Ane Kustura: „Isusov dolazak ponovni je poziv svakoj (sestri op. ur.) na jednostavnost i poniznost duha, poslušnost, siromaštvo i čistoću, koju će i drugi prepoznati kao vrijednost nasljedovanja, što donosi duhovno blago koje nam nitko drugi ne može dati ni oduzeti. Stoga, misterij svete noći neka nas uhvati, jer samo oni, duhom zahvaćeni, mogu biti u službi ljubavi Kralja, koji toliko i tako ljubi cijeli svijet. Neke nas ta ljubav osvoji kako bi usitinu mogle biti Njegove služavke.“

A. P.

Pjesnički kutak

Tamo sam se ostavila

Tamo gdje nebo ljubi more,
Gdje se sjajna zvijezda stapa s licem beskraj
Tamo gdje sam ugledala svjetlo
Gdje sunce rukom zlatnom miluje stijenu
Tamo je duša

Tamo gdje su Fernando i Vasco sanjali
Tamo sam ja šetala,
Suzu pustila gdje su nesretne ljubavi plakale
I za ljude koje je vrijeme odnijelo molila

Tamo gdje mjesec dodiruje zemlju
Vlažnu zoru, i rumeno lice
Tamo sam dušu sanjala
Tamo sam ostavila sebe...

Marijana Šare

Magistrale

Hrvatsku kroz povijest, otkad rod naš traje,
Riječ zadanu Hrvat ne htjede poreći.
Volja za slobodom snagu diva daje,
A tuđini: „Majko“, ne htje Hrvat reći,
Trnju iz dubine nade se izvuku.
I poklisar Božji, svih Hrvata dika,

Domu, Crkvi služi. Bratsku pruža ruku.
Opekla je mnoge snaga pravедnika.
Mi ostasmo uvijek ono što smo bili:
Odvjetnici mira i svete slobode.
Vjernost Domovini – Gospi povjerili.
Izvori nas mame. Zovu braća, seke.
Neka Božja milost povratak nam prati
Ime nek' Hrvata čuva Bog navijeke!

Malkica Dugeć

Iz sonetnog vijenca „Vijenac od plača i smijeha“

Napisala i priredila: Željka Čolić

Dragi mladi čitatelji!

Zakoračili smo u novu godinu. Nadamo se da vas zdravlje dobro služi i da ste dobro raspoloženi. Ovaj prilog smo posvetili karnevalu.

Posloži slova i dobit ćeš pet najdražih dječjih karnevalskih kostima

ZACEPRIN

NULAK

BOJKAU

RASUG

NAJADICIN

Znate li

- da su u hrvatskom jeziku uz riječi „karneval“ u uporabi i nazivi: krnjeval, krnoval, pokladi, pust, fašnjak, fašnik ili maškare
- da riječ „maškare“ dolazi od glagola „mačkati se“ – što znači mazati/šminkati se odnosno bojati se po licu
- da je karneval u Rijeci među pet najvećih karnevala na svijetu

Pitalice

- 1) Najpoznatiji karneval na svijetu je u
 - a) New Yorku
 - b) Rio de Janeiro
 - c) Casablanca
- 2) Tradicionalni poznati karneval u Europi održava se u
 - a) Veneciji
 - b) Parizu
 - c) Madridu
- 3) Kako još nazivaju Nijemci vrijeme karnevala
 - a) 2. godišnje doba
 - b) 5. godišnje doba
 - c) 3. godišnje doba
- 4) Poznate tradicionalne figure na karnevalu u Rijeci su
 - a) Halubjanski zvončari
 - b) Halubjanski pekari
 - c) Halubjanski ovčari
- 5) Razdoblje karnevala/maškara završava na
 - a) Veliku srijedu
 - b) Malu srijedu
 - c) Čistu srijedu

Izgubljene riječi

Upiši riječi na odgovarajuće mjesto

drvene – srednjem – siječnja – bojala –
običaji – znači – počinje – studenog

Kao karneval se označavaju različiti _____ maskiranja i kostimiranja, a često su vezani za određene regije i mjesta. Tradicionalno to vrijeme _____ na sveća Tri kralja, 6. _____, a od 19. stoljeća čak i od 11. _____ i traje sve do Čiste srijede. U samim počecima su djeca pravila _____ maske u obliku životinja i oblačila staru odjeću za što strašniji izgled, a uz to bi se _____ sa crnom bojom – čađom po licu. Karneval je stara tradicija, jer su već u _____ vijeku u nekoliko kršćanskih zemalja u Europi postojale takve fešte „festa stultorum“. Latinska riječ „carnelevare“ _____ oproštaj od mesa, što ukazuje na predstojeće vrijeme korizme i posta.

Rješenje: 1b, 2a, 3b, 4a, 5c

Kršćanske vrednote za mlade

U posljednje vrijeme ponovno se sve više govori i o kršćanskim vrednotama, kako u Crkvi tako i u društvu. U globalnom svijetu brzih promjena vrlo je važno u životu i odlučivanju imati temeljnu orijentaciju, čudoredno-moralni kompas. Ljudski život je nemoguć bez temeljnih vrednota i normi. Kršćanske vrednote sadržane su u 10 Božjih zapovijedi, Isusovoj zapovijedi ljubavi, Govoru na Gori.

Papa Benedikt XVI. upozorio je ovih dana na širenje nihilizma među mladima: „Zbog nihilizma, koji sve više ugrožava mladi svijet, Crkva poziva da se ozbiljno posvetimo mladima i da ih ne prepustimo samima sebi“. „Naravne i kršćanske vrednote“, koje životu daju viziju nade, gube značaj među mladima, pa se stoga mnogi mladi odaju drogi i alkoholu. „Postoji prijetnja da čak ljubav postane objektom, koji se može kupiti i prodati“ naglasio je Papa. O kršćanskim vrednotama govorio je na Silvestrovo i Reinhard Marx, nadbiskup Münchena i Freisinga.

On je pozvao sve, posebice mlade, na veće zauzimanje u društvu i politici. Samo ako se kršćani politički i društveno angažiraju i kršćanske vrednote će u politici i društvu ostati žive. To je zauzimanje za opće dobro, koje čovjeka stavlja u središte, u svim područjima društvenoga i političkoga življenja, prije svega u općinama. Budući da je ova godina u Njemačkoj maratonska izborna godina, ne čudi da i bivši (sadašnji Papa) i sadašnji nadbiskup bavarske metropole ističu upravo kršćanske vrednote. Ovom temom bave se također političari, znanstvenici, odgojitelji, novinari. Jedni vide propast vrednota, a drugi samo njihovu preobrazbu. Živimo u svijetu dubokih i brzih promjena, kao nikada ranije.

U jednom takvom svijetu vrlo je važno u odlučivanju imati temeljnu orijentaciju, čudoredno-moralni kompas. Ljudski život je nemoguć bez temeljnih vrednota i normi. Što su to i koje su to kršćanske vrednote?

Božje zapovijedi

Kršćanske vrednote potječu iz Božje objave i njegove riječi. To su primjerice deset Božjih zapovijedi, koje reguliraju ponašanje čovjeka prema Bogu i ljudi uzajamno. One su pomoć, orijentacija i uputa za život. Postmoderni društvo odbacuje njihovu

normativnu vrijednost, ali ipak priznaje da postoje temeljne vrednote i norme, kojih se nitko ne može odreći i koje bi svatko morao priznati bez obzira na svjetonazor i religiju.

Pritom se nabrajaju: dostojanstvo i sloboda čovjeka, jednakopravnost, obzir, korektnost, socijalno ponašanje, spremnost na pomoć, solidarnost, čovječnost, životna kvaliteta, opće dobro, spremnost na suradnju i komunikaciju, sposobnost za kompromis, miroljubivost, sadržajnost, istinoljubivost, pouzdanost, hrabrost, samodisciplina, odgovornost, otvorenost za pitanja smisla. Kad se sve te vrednote usporede s 10 Božjih zapovijedi, nije teško ustvrditi da su one u svima njima već sadržane.

U prvoj i drugoj dostojanstvo i osobnost čovjeka te njegova sloboda u odnosu prema Bogu te čovjekova nesavršenost i ovisnost o Bogu. U trećoj se ističe da ima vrednota većih od rada (sabranoš, pravo na odmor, društveno i obiteljsko zajedništvo). Četvrta daje veliku pozornost obitelji kao osnovnoj stanici društvene i vjerske zajednice, ali i međugeneracijskoj solidarnosti, odgovornosti, odgoju, suživotu. Petom se posvećuje i štiti svaki i svačiji život, pa i onaj nerođeni, tek začeti. To je najglasniji vapaj protiv ubijanja i zločina svake vrste, protiv rata i zla, protiv smrtno kazne, a za život, mir, zajedništvo, pravdu... Bez obzira na ogromni broj rastava brakova i propadanju raznih oblika međuljudskih odnosa, šesta zapovijed potvrđuje ono što svi znamo: da brakolomstvo gotovo uvijek razara obitelj i donosi nesreću. Pozitivno govoreći ona se zauzima za vrednote koje svi želimo: vjernost, zadovoljstvo, obiteljsku sreću, harmoničan život. Usred financijske i gospodarstvene krize sedma zapovijed je posebno aktualna (solidarnost sa siromašnima, socijalna svijest i odgovornost za zajedničko dobro, odbacivanje pohlepe i života na račun slabih). Osmi, deveti i deseti zapovijed su

za poštenje, istinoljubivost, obzirnost prema drugima, osobito bližnjima.

Zapovijed ljubavi prema Bogu i bližnjemu

Još preciznije, rječitije i sažetije o kršćanskim vrednotama, dakle o onomu što je vrijedno za jednoga kršćanina, o onima prema kojemu kršćanin treba živjeti, govori Isus: „Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom i svim umom svojim.“ To je prva i najveća zapovijed. Druga joj je jednaka: „Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga.“ O tim dvjema zapovijedima visi sav Zakon i proroci (Mt 22, 37-40). Bez ljubavi prema Bogu i bližnjemu, premda je ona izražena i u Starom zavjetu, mogu se zaboraviti sve kršćanske vrednote. Isusov govor na gori također je nezaobilazan kad se govori o kršćanskim vrednotama (Mt 5, 1-12). To je svojevrsna Isusova „oporuka“, velika programatska karta naroda Božjega, temeljni program cijele Crkve i svakoga kršćanina. Blaženi siromašni, žalosni, slabi i gladni, nenasilni i miroljubivi, milosrdni i dobroćudni. U tim riječima bi i nekršćani i nevjernici te postmoderni idealisti morali naći vrelo slobode, pacifizma, socijalne pravde i odgovornosti, dostojanstva svake ljudske osobe, nade, optimizma. Orijehtir i mjerilo življenja i ponašanja zapravo je Isus Krist.

Upravo je posredovanje i promicanje njegovih riječi, koje su glavni izvor kršćanskih vrednota, važno istaknuti u današnjem vremenu, koje još više traži smisao i u kojem duhovnost igra veliku ulogu. Doživjeli su to i brojni mladi na tradicionalnom novogodišnjem susretu zajednice Taize u Brüsselu, koji su se pitali, što je i gdje je vrelo njihova života. Odgovor je kratak i jasan: Božja riječ, Biblija kao povijest vjernosti Božje, vrelo nade, radosti i Božje blizine. Bez zagovaranja i življenja kršćanskih vrednota, koje su zapravo općeljudske, ne može se autentično kršćanski već sada živjeti, a to će u budućnosti biti još teže. Život po kršćanskim vrednotama kratko i jasno izrekao je Alfred Delp: „Ako je po jednom čovjeku u svijetu bilo malo više ljubavi i dobrote, malo više svjetla i istine, njegov život je imao smisao“.

T. G.

Wenn durch einen Menschen ein wenig mehr Liebe und Güte, ein wenig mehr Licht und Wahrheit in der Welt war, hat sein Leben einen Sinn gehabt.

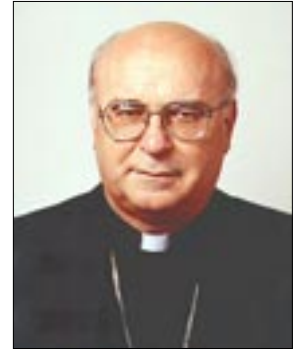
Alfred Delp

Mons. Marin Srakić nadbiskup đakovačko-osječki

Rođen je 6. srpnja 1937. u Ivanovcima, od oca Marka i majke Kate rođene Orešković.

Pohađao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju na Šalati u Zagrebu a ispit zrelosti polaže na liceju Visoke bogoslovne škole u Đakovu. Studij teologije upisao je na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu i nastavio na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu gdje je i diplomirao. Nakon posljediplomskoga studija postigao je licencijat iz teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a na Papinskom lateranskom sveučilištu u Rimu postigao je doktorat iz moralne teologije.

Za svećenika je zaređen 6. ožujka 1960. godine. Vršio je sljedeće službe: od 1960. do 1961. bio je duhovni pomoćnik u Slavonskom Brodu; od 1961. do 1965. upravitelj župe Podravski Podgajci; od 1965. do 1967. te od 1970. do 1973. odgojitelj u Bogoslovnom sjemeništu u Đakovu; od 1977. do 1989. rektor Bogoslovnoga sjemeništa u Đakovu; od 1966. do 1967. te od 1970. do 1999. profesor moralne teologije na Visokoj bogoslovnoj školi u Đakovu, kasnije Teologiji u Đakovu, područnoga studija Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Sveti otac Ivan Pavao II. imenovao ga je pomoćnim biskupom Đakovačke i srijemske biskupije, 2. veljače 1990. godine. Za biskupa je zaređen 24. ožujka iste godine. Obavljao je službu generalnoga vikara i prepošta Stolnoga kaptola đakovačkog i srijemskog. Imenovan je biskupom koadjutorom Biskupije đakovačke i srijemske, 10. veljače 1996. godine, a službu đakovačkoga i srijemskoga biskupa preuzeo je 6. veljače 1997. godine. Godine 2008. uspostavljena je crkvena pokrajina Đakovačko-osječka, a biskupija Đakovačko-osječka promaknuta je u metropolitansko sjedište. Prvim nadbiskupom i metropolitom imenovan je mons. dr. Marin Srakić.

Službe u HBK:

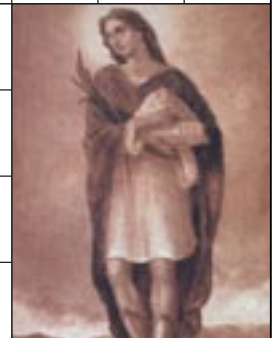
- predsjednik HBK
 - predsjednik Stalnoga vijeća HBK
 - predsjednik Pravne komisije HBK
 - predsjednik Vijeća HBK za sjemeništa i duhovna zvanja
- Izvor: www.hbk.hr

NAGRADNA KRIŽALJKA

Sv. Tripun

Rješenje poslati najkasnije do 25. veljače

Mariofil Soldo	Žena koja liječi travama	Pripadnik romskog naroda	Navesti po imenu	Vodena ili pre-grijana	Savez, udruženje	Pjevač Ker-shaw	Umoren tri dana nakon mučenja postao je...	Lijepo ponašanje	Urugvaj	Dopisni ... aka-demije	Emina Ara-pović	Poznata marka duda	Pokojna glumica Kolesar	Mjerna jedinica dragog kamenja
Svetac blagdan 3. veljače							Grad rođenja u Frigiji							
Stil u umjetnosti									Glumica Antonelli Biv. atletičar. Katrin					
Žiteljka Amerike											Lovački pas „Ablativ“			
Vatikan		Orijent. flauta Grad čiji je zaštitnik				Rijeka u Istri Kosov. pi-sac Hašani							Natrij „Rabi“	
Pogodbeni veznik				Srebrnjak u Bizantu Turska						Bliski rođak Glumica Bortolazzi				
Mjesto kod ljubljane					Književn. Allende Inoslava od milja									
Slovenska glumica								Branko Tucak James Camerona			Ivan Slamnig			
Franc. političar Pierre				Napuniti, natrpati Japan										
Pristaša arijanizma									Ubojiti teniski servis					

DÜSSELDORF

Svečano zaključen niz „Biblia Slavica“

Dana 28. studenoga 2008. u sjedištu Akademije Nordrhein-Westfälische Akademie der Wissenschaften und der Künste u Düsseldorfu, u Saveznoj republici Njemačkoj, svečano je predstavljen i zaključen niz „Biblia Slavica“. Prof. dr. Reinhold Olesch sa Sveučilišta u Kölnu i prof. dr. Hans Rothe sa Sveučilišta u Bonnu neovisno jedan o drugome namili su pokrenuti izdavanje slavenskih Biblija. Ujedinili su namisao u zajednički pothvat „Biblia Slavica“, značajan za poznavanje i izučavanje vjere i jezika Slavena.

Niz „Biblia Slavica“ utemeljen prije dvadesetak godina obuhvaća prve odnosno najvažnije prijevode Biblije na pojedine slavenske jezike. I to 18 različitih prijevoda na 10 jezika u 41 svesku. Sedam od tih prijevoda postojali su samo u rukopisu i u nizu „Biblia Slavica“ pojavljuju se kao prvotisk. Među njima je i hrvatska Biblija Bartola Kašića (Paderborn, 1999). Biblije koje su u svoje vrijeme bile tiskane pojavljuju se u nizu „Biblia Slavica“ kao pretisak (reprint). Jedne i druge su popraćene studijama, istraživanjima.

Kašićeva Biblija popraćena je obimnim sveskom „Kommentare / Glossar“ (Paderborn 2000). Kako se radi o novčano visokom iznosu potrebnom za ostvarenje izdanja niza ono je

bilo moguće zahvaljujući izdašnoj pomoći Alfreda Kruppa (veleindustrijalca) i Zaklade Halbach iz Essena. Nakladnik je Ferdinand Schöningh iz Paderborna. Urednici su Reinhold Olesch, umro 1990. i Hans Rothe, koji dalje vodi poslije Oleschove smrti niz „Biblia Slavica“ sa suurednicima.

Na svečanosti zaključenja prisutne je pozdravio u ime Akademije prof. dr. Jürgen C. Jacobs, tajnik Razreda za duhovne znanosti (Geisteswissenschaften). U uvodnom izlaganju je urednik prof. dr. Hans Rothe već na početku progovorio i o Kašićevoj Bibliji i za njezino izdanje zaslužnima profesorima s Teološkog fakulteta u Zagrebu Petru Bašiću i prisutno-

me Ivanu Golubu. Kod predstavljanja niza „Biblia Slavica“ bila su vidno izložena sva izdanja niza i predstavljena u izlaganjima pojedinačno ili skupno. Biblije kod Južnih Slavena (Bugara, Hrvata i Slovenaca) predstavio je

prof. dr. Jože Krašovec, s Teološkog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani. Među njima i Kašićevu Bibliju. Predstavljena je u Katalogu: „Kroatische Bibel des Bartholomäus Kašić“, 1625./ Mit einem Geleitwort von Franjo Kardinal Kuharić./ Besorgt von Peter Bašić, Julie Derossi, Zlata Derossi unter Mitwirkung von Ivan Golub – Hrvatska Biblija Bartola Kašića, 1625./ S uvodnom riječi Franje kardinala Kuharića / Priredili Petar Bašić, Julije Derossi, Zlata Derossi pod sudjelovanjem Ivana Goluba. Prof. dr. Ivan Golub najprije je zahvalio prof. dr. Hansu Rotheu, dopisnom članu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, za zasluge oko prekrasnog prvotiska Kašićeve Biblije, njegovom suuredniku prisutnome prof. dr. Christianu Harnicku sa Sveučilišta u Würzburgu. Spomenuo se neprežaljenog profesora Reinholda Olescha. U raspravi o Kašićevoj Bibliji je u dva navrata živo iz-

ložio, kako u 17. stoljeću nije postojao kod Hrvata standardni jezik već tri narječja čakavsko, kajkavsko i štokavsko i kako bi putovi hrvatskoga jezika odnosno do standardnoga jezika (istom u 19. stoljeću) bili drugačiji da je Kašićev prijevod Sv. pisma kad je načinjen u 17. stoljeću bio i tiskan, jer je Kašić svojim prijevodom nastojao stvoriti hrvatski standardni govor. Prof. Rothe je dr. Goluba zamolio da u svojem radu za Zbornik ovog Svečanog skupa napiše detaljno zašto nije tiskana Kašićeva Biblija i koje su posljedice toga za razvoj hrvatskog jezika. U raspravi je također potaknut tvrdnjom prof. dr. Helmuta Keiperta, sa Sveučilišta u Bonnu, da je rukopi-

me Ivanu Golubu. Kod predstavljanja niza „Biblia Slavica“ bila su vidno izložena sva izdanja niza i predstavljena u izlaganjima pojedinačno ili skupno. Biblije kod Južnih Slavena (Bugara, Hrvata i Slovenaca) predstavio je prof. dr. Jože Krašovec, s Teološkog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani. Među njima i Kašićevu Bibliju. Predstavljena je u Katalogu: „Kroatische Bibel des Bartholomäus Kašić“, 1625./ Mit einem Geleitwort von Franjo Kardinal Kuharić./ Besorgt von Peter Bašić, Julie Derossi, Zlata Derossi unter Mitwirkung von Ivan Golub – Hrvatska Biblija Bartola Kašića, 1625./ S uvodnom riječi Franje kardinala Kuharića / Priredili Petar Bašić, Julije Derossi, Zlata Derossi pod sudjelovanjem Ivana Goluba. Prof. dr. Ivan Golub najprije je zahvalio prof. dr. Hansu Rotheu, dopisnom članu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, za zasluge oko prekrasnog prvotiska Kašićeve Biblije, njegovom suuredniku prisutnome prof. dr. Christianu Harnicku sa Sveučilišta u Würzburgu. Spomenuo se neprežaljenog profesora Reinholda Olescha. U raspravi o Kašićevoj Bibliji je u dva navrata živo iz-

ložio, kako u 17. stoljeću nije postojao kod Hrvata standardni jezik već tri narječja čakavsko, kajkavsko i štokavsko i kako bi putovi hrvatskoga jezika odnosno do standardnoga jezika (istom u 19. stoljeću) bili drugačiji da je Kašićev prijevod Sv. pisma kad je načinjen u 17. stoljeću bio i tiskan, jer je Kašić svojim prijevodom nastojao stvoriti hrvatski standardni govor. Prof. Rothe je dr. Goluba zamolio da u svojem radu za Zbornik ovog Svečanog skupa napiše detaljno zašto nije tiskana Kašićeva Biblija i koje su posljedice toga za razvoj hrvatskog jezika. U raspravi je također potaknut tvrdnjom prof. dr. Helmuta Keiperta, sa Sveučilišta u Bonnu, da je rukopi-

me Ivanu Golubu. Kod predstavljanja niza „Biblia Slavica“ bila su vidno izložena sva izdanja niza i predstavljena u izlaganjima pojedinačno ili skupno. Biblije kod Južnih Slavena (Bugara, Hrvata i Slovenaca) predstavio je prof. dr. Jože Krašovec, s Teološkog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani. Među njima i Kašićevu Bibliju. Predstavljena je u Katalogu: „Kroatische Bibel des Bartholomäus Kašić“, 1625./ Mit einem Geleitwort von Franjo Kardinal Kuharić./ Besorgt von Peter Bašić, Julie Derossi, Zlata Derossi unter Mitwirkung von Ivan Golub – Hrvatska Biblija Bartola Kašića, 1625./ S uvodnom riječi Franje kardinala Kuharića / Priredili Petar Bašić, Julije Derossi, Zlata Derossi pod sudjelovanjem Ivana Goluba. Prof. dr. Ivan Golub najprije je zahvalio prof. dr. Hansu Rotheu, dopisnom članu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, za zasluge oko prekrasnog prvotiska Kašićeve Biblije, njegovom suuredniku prisutnome prof. dr. Christianu Harnicku sa Sveučilišta u Würzburgu. Spomenuo se neprežaljenog profesora Reinholda Olescha. U raspravi o Kašićevoj Bibliji je u dva navrata živo iz-

ložio, kako u 17. stoljeću nije postojao kod Hrvata standardni jezik već tri narječja čakavsko, kajkavsko i štokavsko i kako bi putovi hrvatskoga jezika odnosno do standardnoga jezika (istom u 19. stoljeću) bili drugačiji da je Kašićev prijevod Sv. pisma kad je načinjen u 17. stoljeću bio i tiskan, jer je Kašić svojim prijevodom nastojao stvoriti hrvatski standardni govor. Prof. Rothe je dr. Goluba zamolio da u svojem radu za Zbornik ovog Svečanog skupa napiše detaljno zašto nije tiskana Kašićeva Biblija i koje su posljedice toga za razvoj hrvatskog jezika. U raspravi je također potaknut tvrdnjom prof. dr. Helmuta Keiperta, sa Sveučilišta u Bonnu, da je rukopi-

Ivan Golub

Prof. dr. Ivan Golub najprije je zahvalio prof. dr. Hansu Rotheu za zasluge oko prekrasnog prvotiska Kašićeve Biblije

Niz „Biblia Slavica“ utemeljen prije dvadesetak godina obuhvaća prve, odnosno najvažnije prijevode Biblije na pojedine slavenske jezike. I to 18 različitih prijevoda na 10 jezika u 41 svesku.

BERLIN

Tradicionalna ministrantska tombola

Tridesetak ministranata koji svakodnevno služe kod oltara u crkvi sv. Sebastijana u Weddingu, a nedjeljom i u crkvama sv. Bonifacija u općini Kreuzberg i sv. Marije u Spandau, okupilo se u dvorani misije Berlin na tradicionalnom godišnjem susretu. Za vrijedne mališane koje priprema Stipo Milanović, član Župnog vijeća, Hrvatska katolička misija je za ovu prigodu nabavila darove u vrijednosti od 700 eura. Susret ministranata je započeo molitvom koju je predvodio voditelj misije fra Petar Ćirko, a nastavljen je izvlačenjem brojeva za tombolu.

Sonja Breljak

Kod liječnika

Dođe čovjek kod liječnika i kaže:

- Doktore, imam kamenac u žuči, pijesak u bubrezima i vodu u koljenu. Što da radim?
- Izvadi građevinsku dozvolu.

Lijenost

- Doktore, nemojte mi iznositi neke latinske izraze, nego mi recite jasno kao laiku od čega zapravo bolujem.
- Pa evo, Vaš problem je u tome što ste lijeni.
- Možete mi reći kako se to kaže na latinskom, da mogu prenijeti svojoj ženi?

Napisano je kemijskom

Došao mali Ilica baki kući i kaže:

- Bako, dobio sam jedan iz matematike.
- Ispravit ćeš ti to!
- Ali bako, ne mogu, napisano je kemijskom.

Demokracija

Pita učiteljica Pericu:

- Perice, znaš li ti što je to demokracija?
- Znam, to je kad dvije budale imaju više prava nego jedan pametan.

Grafiti

Čekala sam princa na bijelom konju, a došao je konj u bijelom BMW-u.

Britva i bunar

Ide momak na intervju za posao i traži savjet od iskusnog prijatelja.

- Moraš reći nešto oštro i duboko.
- Ode momak na intevju, sjedne pred direktora i kaže:
- Britva i bunar.

Kako opremiti zdravstveno ispravan ležaj?

Zdravstveno ispravan ležaj treba udovoljiti sljedećim uvjetima:

- U potpunosti omogućiti pravilan fiziološki položaj vratne kralježnice. (Vratna kralježnica je jedan od najosjetljivijih dijelova tijela. Kroz nju prolazi kompletna živčano-žilna struktura preko koje mozak upravlja svim dijelovima tijela.) Jastuci izrađeni iz vune, perja ili spužve, kao ni klasično oblikovani anatomske jastuci (ili jastuci koji mijenjaju oblik) nemaju mogućnost pravilnog fiziološkog podržavanja vratne kralježnice u svim položajima spavanja;
- Madrac treba biti tvrd i ravan (bez udubljenja);
- Potrebno je izabrati takvu podlogu koja će omogućiti svim štetnim tvarima iz madraca (bakterije, grinje, grinjin organski otpad, anorganske nečistoće...) izlazak do područja spa-

vanja. Istovremeno, podloga treba osigurati nesmetanu cirkulaciju zraka kroz krevet. Podloge izrađene iz vune nisu dobro rješenje jer je vuna pogodna za razvoj mikroorganizama i teško se održava;

- Podloga treba onemogućiti sakupljanje vlage u madracu i osigurati spavanje u suhim uvjetima;
- Jastuk također treba pružati potpunu zaštitu od bakterija i alergena (organskih i anorganskih). Jastuk treba biti izrađen na način da na sebe ne prihvaća vlagu koju osoba prilikom spavanja ispušta znojenjem i disanjem. Taloženje vlage u jastuku vrlo je štetno za zdravlje;
- Deke i plahte treba redovito čistiti.

Izvor:

www.alfamedicus.hr/?Korisni_savjeti

Juneći savici punjeni kiselim kupusom

Sastojci za 4 osobe: 5 žlica maslinova ulja; 150 g luka; 50 g sitno narezane pancete; 100 g mrkve narezane na kolutiće; 600 g narezanog kiselog kupusa; 500 ml vode; 100 ml bijelog vina; 1 žličica Vegete; papar: 4 juneća odreska (600 g); sol.

Za knedle: 20g svježeg kvasca; 200ml tople vode; 1 žličica, šećera; 300g pšeničnog oštrog brašna tip 400 Podravka; sol; 1 žličica nasjeckanog peršina; 20g popečenih kockica kruha.

Priprema: Na 2 žlice ulja popecite pola količine nasjeckanog luka, pancetu, mrkvu i kratko pirjajte. Kiseli kupus isperite pod mlazom hladne vode, ocijedite i dodajte na popečeno povrće i pancetu. Pirjajte oko 30 minuta uz podlijevanje vodom i vinom. Na kraju dodajte Vegetu i papar. Odreske istucite, lagano posolite i na svaki odrezak stavite 1 žlicu pripremljenog kupusa i zarolajte. Pričvrstite čačkalicama. Pripremljene savitke kratko popecite na žlici ulja i izvadite ih. U istu tavu dodajte žlicu ulja i popecite preostali luk, dodajte savitke i sve zajedno pirjajte uz podlijevanje vodom dok savitci ne omekšaju. Kvasac razmutite u 150 ml vode, dodajte žličicu šećera i ostavite na toplom mjestu da se digne. Brašno, sol, peršin, dignuti kvasac i ostatak vode dobro izmiješajte da dobijete mekanu glatko tijesto i na kraju dodajte kockice kruha. Sve lagano izmiješajte i pustite da se tijesto na toplom mjestu

digne. Pripremljeno tijesto uzimajte žlicom i stavljajte u kipuću posoljenu vodu i kuhajte oko 5 minuta.

Posluživanje: Poslužite toplo s pripremljenim knedlama ili kuhanim krumpirom. **Izvor:** www.coolinarika.com

RJEŠENJE IZ PROŠLOG BROJA

A	D	O	N	I	S	□	Z	O	R	N	I	C	A	
P	O	N	O	Ć	K	A	□	P	O	□	L	I	N	
O	Ć	U	T	□	R	A	D	O	S	N	I	C	A	
R	I	D	A	T	I	□	A	L	A	I	N	□	T	
E	Ć	□	R	E	V	A	□	O	N	□	Š	T	O	
M	E	D	I	Č	A	R	I	□	D	A	T	U	M	
A	B	□	J	E	Č	E	R	M	A	□	A	N	I	
□	O	L	A	V	□	□	□	□	S	K	A	J	□	
U	Ž	I	T	I	□	□	□	□	T	□	K	A	□	
D	I	M	□	N	□	□	□	□	J	A	L	□	□	
□	Ć	O	R	A	□	□	□	□	E	P	I	R	□	
B	□	N	E	□	□	□	□	□	P	A	P	A	□	
E	L	I	S	A	□	□	□	□	J	A	□	E	Z	
T	O	T	E	M	I	Z	A	M	□	N	A	R	A	
L	P	□	N	□	S	O	L	A	I	□	L	□	Z	
E	T	I	D	A	□	B	A	D	N	J	I	D	A	N
H	I	J	E	N	A	□	T	R	E	V	I	R	A	□
E	C	A	□	K	R	E	K	A	□	A	N	I	T	□
M	A	R	K	A	□	R	E	S	I	N	A	□	I	□

Nagrađeni: Vlasta Jambrak, Stuttgart
Nikola Sarić, Lindlar

MAIN TAUNUS/HOCHTAUNUS

Crkva gostovala u Main-Taunus-Zentrum

U vrijeme adventskih subota u velikom trgovačkom centru Main-Taunus-Zentrum u blizini Frankfurta posjetiteljima su se svojim programom pod geslom „Nebesko blizu – Božić 2008.“ predstavile katoličke i evangeličke župe i zajednice smještene između Majne i Taunusa.

Tako se u subotu 13. prosinca u sklopu glazbe iz svijeta predstavila Hrvatska katolička zajednica Main-Taunus/Hochtaunus na čelu s njezinim voditeljem fra Željkom Ćurkovićem i pastoralnom suradnicom s. Magdalenom Višić. Najprije je nastupio dječji zbor sa solo nastupima djece koja su pjevala dječje božićne pjesme uz prikaz živih jaslica.

Potom je zbor odraslih i mladih izveo pjesmu „Božićna kolenda“ te su prikazani hrvatski božićni običaji i dio hrvatskog folklora pod vodstvom socijalne djelatnice iz Frankfurta Dražene Brešić.

Zbor odraslih i mladih izveo je pjesmu „Božićna kolenda“

Okupljeni, među kojima je bio znatan broj Hrvata, sa zanimanjem su pratili program, koji je vodila Kristina Kovačević. Zajednica je osnovana 1. lipnja 1999. godine. Misna slavlja na hrvatskom jeziku u za-

jednici se slave svake nedjelje u Bad Homburgu, Kelkheimu i Bad Sodenu. Zajednica je aktivna u katehetskom radu s djecom, mladima, odraslima i starijima.

Tekst i snimka: A. Polegubić

SAARBRÜCKEN

Nikolinjska proslava

Vrijeme adventa već u sebi nosi predokus posebnog ozračja koje vjernici osjećaju približavanjem Božića. U to vrijeme svakako spada i blagdan sv. Nikole kojemu se posebno raduju najmlađi članovi mi-

sijske zajednice. Tim je povodom u hrvatskom misijskom centru u Saarbrückenu upriličena priredba. Liturgijsko slavlje u crkvi sv. Jakova priredio je voditelj misije fra Vislav Krijan s oko 200-tinjak prisutnih vjernika.

Najmlađe je posebno razveselio dolazak sv. Nikole

Nakon sv. mise u prostorijama misijskog centra, izveden je prigodni program, koji je s polaznicima Hrvatske škole pripremio i vodio hrvatski učitelj Goran Gavranović.

Pedesetak prisutnih mališana posebno je obradovao sv. Nikola s prigodnim darovima. Zajedničko druženje okupljenih vjernika nastavljeno je uz domjenak u prostorijama misije.

Tom prigodom misija je ugostila generalnog konzula Generalnog konzulata RH iz Frankfurta Petra Uzorica.

Tekst i snimka: Fra Vislav Krijan

18. hrvatski folklorni festival

održat će se u subotu 21. veljače u prostorijama Kulturnog i sportskog centra „Martinsee“ u Heusenstammu kod Offenbacha, (Levi-Strauss-Allee 31, 63150 Heusenstamm) u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta.

Oči svoje uzdižem k tebi
koji u nebesima prebivaš.

Ps 123,1

